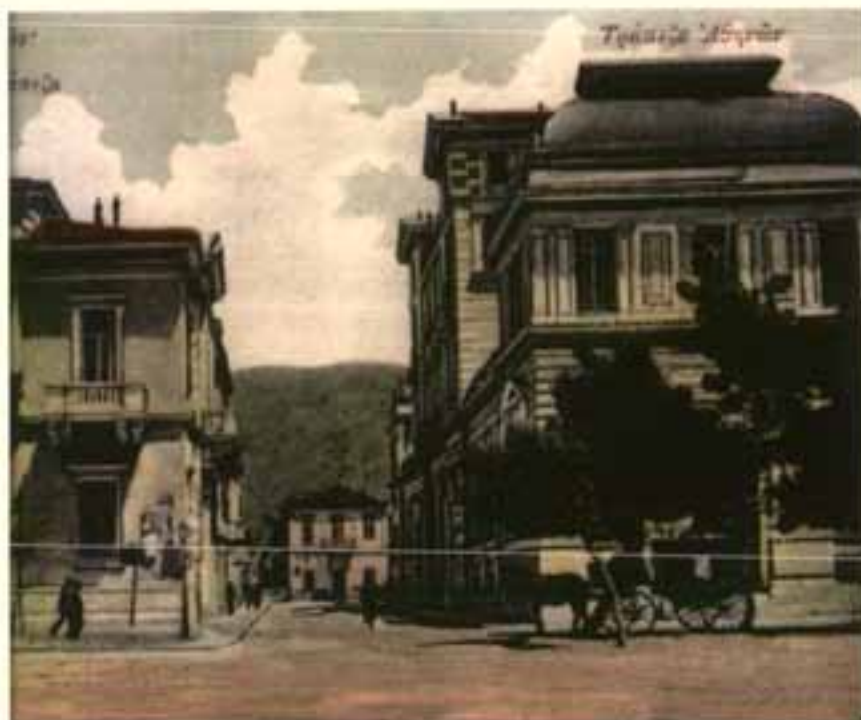

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ, ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΠΑΡΟΝ & ΜΕΛΛΟΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΣΩΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Κ.ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2001

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6705
----------------------	------

Ευχαριστούμε τον Κο
Αλεξόπουλο για την πολύτιμη
βοήθεια του, καθώς και τον
Διευθυντή Εθνικής Τραπέζης
Κατάστημα Βόλου (781.
Κον Μιχαήλ Ροβίθης, για τις
χρήσιμες πληροφορίες του.

*Αφιερωμένο στους αγαπημένους
μας Γονείς που πίστεψαν στην
αξία μας.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι	
1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ «ΤΡΑΠΕΖΑ»	9
1.2. ΕΚΔΟΣΗ 1 ^{ης} ΚΑΙ 2 ^{ης} ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ	11
1.3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ 2 ^η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ.	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	
2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	14
2.1. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 12 ^ο ΚΑΙ 13 ^ο ΑΙΩΝΑ	14
2.2. ΚΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ	15
2.3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΩΣ ΤΟΝ 19 ^ο ΑΙΩΝΑ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	
3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.	18
3.1. 2/2/1828 ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	19
3.2. 30/3/1841 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	20
3.3. ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΩΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1900	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV	
4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	23
4.1. ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	23
4.2. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	24
4.2.1. Παγκόσμιες	25

4.2.2. Περιφερειακές	25
4.2.3. Υπερπόντιες	25
4.3. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	25
4.4. ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ	26
4.5. ΟΙΚΟΙ ΠΡΟΞΟΦΛΗΣΕΩΝ	26
4.6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	27
4.7. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	27
4.7.1. Κατηγορίες τραπεζών επενδύσεων	28
4.8. ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	28
4.9 ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΓΗΣ	28
4.10 ΚΙΝΗΤΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	29
4.11 ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΝ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	29
4.12 ΜΟΝΑΔΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	29
4.13 ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ	29
4.14 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	29
4.15 ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	30
4.16 ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	30
4.17 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	30
4.18 ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	31
4.19. ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

5. ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	32
ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	32
5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	32
5.2. ΕΠΙΤΑΓΗ	38
5.2α. Καρνέ επιταγών	39
5.2β. Εγγυημένη επιταγή	39
5.2γ. Προθεσμία εμφάνισης επιταγής	39
5.2δ. Ακάλυπτη επιταγή	40
5.2ε. Μερικά ακάλυπτη επιταγή	40
5.2ζ. Ανάκληση επιταγής	40
5.2η. Πρόωρη ανάκληση επιταγής	40

5.2θ. Μεταχρονολογημένη ακάλυπτη επιταγή	41
5.2ι. Σφράγιση επιταγής	41
5.2κ. Τραπεζικές επιταγές	42
5.2λ. Δίγραμμη επιταγή	42
5.2μ. Πρόβλεψη επιταγής	42
5.2ν. Πληρωμή επιταγών σε δρχ.	43
5.2ξ. Επανεπεξεργασία επιταγών	43
5.2ο. Συνέπειες έκδοσης ακάλυπτης επιταγής	43
5.2π. Αναγγελία ακάλυπτων επιταγών	44
5.3. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	44
5.4. ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟ	45
5.5. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	46
5.6. ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	46
5.7. ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	
Πίνακας βασικών επιτοκίων καταθέσεων	47
Διάφοροι τύποι καταθέσεων	48
5.7.1. Όψεως	49
5.7.2. Ταμειυτηρίου	49
5.7.3. Προθεσμιακές	49
5.7.4. Τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης	50
5.7.5. Καταθέσεις υπό προειδοποίηση	50
5.7.6. Δεσμευμένες καταθέσεις	50
5.7.7. Καταθέσεις επ'ονόματι κατοίκων Ε.Ο.Κ.	52
5.7.8. Καταθέσεις σε συνάλλαγμα	52
5.7.9. Καταθέσεις σε συνάλλαγμα μόνιμων κατοίκων εσωτερικού	53
5.8. ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	54
Πίνακας επιτοκίων χορηγήσεων	56
Στεγαστική και καταναλωτική πίστη	56
5.9. ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ	57
5.10. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ	58
5.11. ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ	
5.11.1. Εγγυητικές επιστολές	61
5.11.2. Εργασίες εξωτερικού	61

5.11.3. Συνάλλαγμα	62
5.11.4. Κίνηση κεφαλαίων	63
5.11.5. Λοιπές εργασίες	64
5.12. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	64
Παράδειγμα πολλαπλασιαστικής διαδικασίας τραπεζών	66
5.13. ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ – ΜΕΤΟΧΕΣ – ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ	67
5.14. ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	68
5.15. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	69
Συμμετοχή εθνικών νομισμάτων στη διαμόρφωση της ισοτιμίας	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

6. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	72
6.2. ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	75
6.3. ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ (Χ.Π.Α.)	75
6.4. ΠΡΟΜΕΤΟΧΑ	75
6.5. LEASING : ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ	76
6.6. FACTORING: ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	77
6.6.1. Πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα Factoring	78
6.6.2. Το Factoring στην Ελλάδα	78
6.7. ΦΟΡΦΑΙΤΙΝΓΚ	79
6.8. FRANCHISING	82
6.9. ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ	82
6.10. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΝΕΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ	85
6.11. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	86
6.12. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	88
6.13 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η πρώτη εμφάνιση των Τραπεζικών επιχειρήσεων τοποθετείται από όλους τους ιστορικούς στην αρχαιότητα. Την εποχή αυτή εμφανίστηκαν και αναπτύχθηκαν πολυάριθμοι δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί, των οποίων οι εργασίες ήταν παρόμοιες με τις σύγχρονες τράπεζες. Ενδεικτικό μάλιστα είναι το γεγονός ότι η ονομασία των επιχειρήσεων αυτών, τουλάχιστον στην γλώσσα μας, προέρχεται από την αρχαιότητα.

Οι τράπεζες όμως της ιστορικής αυτής περιόδου δεν μπορούν να θεωρηθούν στην κυριολεξία άμεσοι πρόδρομοι των σύγχρονων, στην αρχαιότητα, αντίθετα με ότι συμβαίνει σήμερα, δεν μπορούμε να βρούμε έναν τύπο τράπεζας ο οποίος ήταν κοινός σε όλους τους λαούς. Αυτό δεν οφείλεται στο γεγονός ότι οι τράπεζες της εποχής εκείνης αναπτύχθηκαν στα πλαίσια πολιτισμών, οι οποίοι αναπτύχθηκαν σε διαφορετικές περιοχές και σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και οι οποίοι ως εκ τούτου και λόγω της ελάχιστης επικοινωνίας που είχαν μεταξύ τους, εμφάνιζαν μικρές ως επί το πλείστον ομοιότητες. Εξ' άλλου, δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι εργασίες εκείνων των τραπεζών εμφανίζουν μεγάλη τεχνική και νομική ομοιότητα σε σχέση με τις εργασίες των σύγχρονων τραπεζών. Μεταξύ τους υπάρχει μία απλή αναλογία, με την έννοια ότι οι εργασίες εκείνες θα μπορούσαν να θεωρηθούν πρωτόγονοι και απλές μορφές θεσμών, οι οποίοι μόνο κατά τους νεώτερους χρόνους προσέλαβαν ιδιάζουσα και εξελιγμένη διάρθρωση. Τέλος, αξίζει να παρατηρήσουμε, ότι η εξέλιξη που άρχισε στην αρχαιότητα διεκόπη κατά την μεγάλη μετανάστευση των λαών, η οποία γενικά ανέκοψε την εξέλιξη του αρχαίου πολιτισμού.

Κατά το μεσαίωνα όμως, αφού κόπασε η μετανάστευση των λαών, εμφανίστηκαν και πάλι τραπεζικές επιχειρήσεις, που προέρχονται από το επάγγελμα των αργυραμοιβών. Οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν αναμφίβολα τον πρόδρομο των σύγχρονων τραπεζών, όπως προκύπτει από τις παρακάτω παρατηρήσεις: α) Η εξέλιξη που άρχισε κατά τον μεσαίωνα συνεχίστηκε ομαλά μέχρι την εποχή μας, με τέτοιο τρόπο ώστε από το επάγγελμα των αργυραμοιβών που ήκμαζε τότε μέχρι της σύγχρονης τραπεζικής επιχείρησης υπάρχει μία αδιάπτωτος συνέχεια. β) Την εποχή αυτή εμφανίστηκαν, οι νομικοί εκείνοι θεσμοί όπως η συναλλαγματική και το τραπεζογραμμάτιο, που εξυπηρετούσαν την διεξαγωγή των πληρωμών και την κυκλοφορία της πίστεως, και τα κατέστησαν απαραίτητα όργανα των τραπεζών για την άσκηση των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. - ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝ. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Κατά καιρούς υπήρξαν διάφοροι ορισμοί των οικονομικών οργανισμών που αποκαλούνται τράπεζες οι ορισμοί αυτοί αντανakλούσαν την εκάστοτε κρατούσα αντίληψη σχετικά με την κύρια λειτουργία των τραπεζών στα πλαίσια της οικονομίας, εθνικής κυρίως, καθώς και το επίπεδο εξέλιξης των τραπεζικών εργασιών. Έτσι, δεν υπάρχει ορισμός της τραπεζικής επιχειρήσεως γενικά παραδεκτός.

Ο νόμος 5076/1931 «Περί ανωνύμων εταιριών και τραπεζών» με το άρθρ. 10 παρ. 1 ορίζει ότι «Τράπεζα, κατά την έννοια του παρ' αυτός νόμου, είναι οι επιχειρήσεις έτεινες, ανεξαρτήτως ετέρου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών».

Η χρονολογία ψήφισης του νόμου μας δίνει την ερμηνεία του ορισμού αυτού. Αμέσως μετά το «κραχ» όπου πολλές τράπεζες χρεοκόπησαν σε όλο τον κόσμο και εκατομμύρια καταθέτες έχασαν τις οικονομίες τους. Ο νομοθέτης λοιπόν, δέχεται σαν αποκλειστικό κριτήριο της τραπεζικής επιχειρήσεως μόνο τις «καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών» δηλ. μόνο τις καλούμενες παθητικές εργασίες των τραπεζών, ενώ οι τράπεζες ενεργούν και τις καλούμενες μεσολαβητικές εργασίες (χορηγήσεις κλπ.) καθώς και τις καλούμενες μεσολαβητικές εργασίες (μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο, αγορά - πώληση συναλλάγματος εισπράξεις αξιών πελατών κλπ.) οι οποίες διεξάγονται από τις τράπεζες κατ' επάγγελμα και οι οποίες δεν καλύπτονται από τον παραπάνω ορισμό του νόμου.

Πληρέστερος κρίνεται ο ορισμός που δίνει ο Δ. Γαλάνης που δέχεται ότι «Τράπεζα είναι η επιχείρηση, η οποία κατά κύριον και αποκλειστικό επάγγελμα

ενεργεί πιστωτικές πράξεις»

Κατά τον καθηγητή Μ. Γεωργιάδη τραπεζική επιχείρηση είναι εκείνη που προβαίνει στη συγκέντρωση της κοινωνικής αποταμιεύσεως και τη διοχέτευση αυτής με κέρδος προς τους διάφορους κλάδους της οικονομίας.

Αργότερα, με την εξομάλυνση της οικονομικής κατάστασης και την ανάπτυξη επικράτησε ο ορισμός σύμφωνα με τον οποίο «Τράπεζα είναι η επιχείρηση που έχει σαν αντικείμενο εμπορίας το χρήμα». Και ο ορισμός αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρως, δεδομένου ότι αγνοεί τελείως τον τομέα των μεσολαβητικών εργασιών, των εργασιών δηλ. που εκτελεί μία τράπεζα κατ' εντολή και για λογαριασμό πελατών της ή άλλων τραπεζών και για τις οποίες εισπράττει προμήθεια. Η δραστηριότητα αυτή έχει αναπτυχθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, οι δε προμήθειες που εισπράττονται αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα των εσόδων των τραπεζικών επιχειρήσεων, το οποίο δείχνει την τάση να μεγαλώνει σε βάρος της κλασσικής κατηγορίας τραπεζικών εσόδων, των τόκων.

Ο πρόσφατος νόμος 2076/1992 με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην Ελληνική τραπεζική νομοθεσία οι διατάξεις της οδηγίας 89/646/E.O.K., χρησιμοποιεί τον ευρύτερο όρο «Πιστωτικό Ίδρυμα» και ως τέτοιο θεωρεί «την επιχείρηση, η επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της (άρθ.1 παρ. 1)».

Ο ορισμός αυτός κρίνεται πληρέστερος σε σχέση με τους προηγούμενους αφού καλύπτει τις παθητικές και ενεργητικές εργασίες των τραπεζών, δηλ. τους δύο βασικούς τομείς της δραστηριότητας της τραπεζικής επιχείρησης.

1.2 - ΕΚΔΟΣΗ 1ης – 2ης ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ

Στα πλαίσια της προσπάθειάς της να υλοποιήσει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα την πολιτική της για τις τράπεζες, εξέδωσε την πρώτη τραπεζική οδηγία 77/780. Στην οδηγία αυτή περιέχεται ο ορισμός του “πιστωτικού ιδρύματος” πλέον αντί για «Τράπεζα» και ο οποίος καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικών ιδρυμάτων προκειμένου να συμπεριλάβει τους φορείς παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών όπως είχαν αναπτυχθεί στα πλαίσια των Εθνικών Οικονομικών της Κοινότητας.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ

Το 1988 όμως εκδόθηκε η νεώτερη τραπεζική οδηγία η οποία ενισχύει, βελτιώνει και συμπληρώνει την πρώτη. Σύμφωνα λοιπόν με την 2η τραπεζική οδηγία, όπως τελικά διαμορφώθηκε και έγινε ομόφωνα αποδεκτή από τα 12 κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, οι χρηματοοικονομικές δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος, αναφέρονται στον ακόλουθο πίνακα:

1.3 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ 2η ΤΡ. ΟΔΗΓΙΑ

α) Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων.

β) Χορήγηση πιστώσεως, στις οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων: η καταναλωτική πίστη, η εκπόθητη πίστη, οι πράξεις αναδοχής εισπράξεως απαιτήσεων, η χρηματοδότηση των εμπορικών συναλλαγών.

γ) Χρηματοδοτική μίσθωση.

δ) Πράξεις πληρωμής.

ε) Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών κρατών, ταξιδιωτικών

επιταγών και πιστωτικών επιστολών).

ζ) Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων.

η) Συναλλαγές για λογαριασμό του ιδίου του ιδρύματος ή της πελατείας του σε:

α) μέσα της χρηματαγοράς (επιταγές, γράμματα, ομόλογα καταθέσεων κλπ.)

β) αγορές συναλλάγματος.

γ) χρηματοδοτικούς τίτλους επί προθεσμία ή με δικαίωμα επιλογής.

δ) μέσα σχετικά με συνάλλαγμα και επιτόκια.

ε) κινητές αξίες.

θ) Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών.

Παροχή συμβούλων σε επιχειρήσεις όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα και συμβουλών, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα συγχωνεύσεων και της εξαγοράς επιχειρήσεων.

ι) Μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές.

κ) Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για την διαχείριση χαρτοφυλακίου.

λ) Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών.

μ) Εμπορικές πληροφορίες.

ν) Εκμίσθωση θυρίδων.

Ο συνηθέστερος τύπος τραπεζικών ιδρυμάτων της ηπειρωτικής Ευρώπης είναι η τράπεζα πολλαπλών ή γενικώς εργασιών. Πρόκειται για ιδρύματα που κάτω απ' την ίδια οργάνωση και στέγη, παρέχουν όλη την διαθέσιμη ποικιλία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Διαθέτουν δίκτυο καταστημάτων – συνήθως εκτεταμένο – και απευθύνονται στην ευρύτερη δυνατή – επιχειρηματική και ιδιωτική – πελατεία, ανεξάρτητου από το ύφος των συναλλαγών.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω: Τράπεζα είναι η επιχείρηση εκείνη, η οποία έχει εν

γένει ως έργο της την διευκόλυνση των πληρωμών, την μεσολάβηση στην κυκλοφορία των κεφαλαίων είτε υπό μορφή πιστώσεων είτε υπό μορφή επενδύσεων, επιπρόσθετα και την φύλαξη και διαχείριση πολύτιμων αντικειμένων και αξιόγραφα.

Τα έργα αυτά αποτελούν την ουσιώδη και κύρια απασχόληση κάθε τραπεζικής επιχείρησης και όχι μόνο σήμερα αλλά από αρχαιότατων χρόνων. Πρέπει όμως να διευκρινισθεί ότι για να ονομαστεί μία επιχείρηση τράπεζα, δεν είναι ανάγκη να επιδίδεται σε όλες αυτές τις εργασίες. Πράγματι, στην τραπεζική πρακτική συναντάται ενίοτε μία ειδίκευση, από την οποία απορρέει η διάκριση των τραπεζών σε πιστωτικές και οικονομικές. Κατά συνέπεια, οι μεν πρώτες επιδίδονται κυρίες σε εργασίες πιστώσεων και πληρωμών, οι δεύτερες σε εργασίες επενδύσεων. Αλλά αυτή η διάκριση είναι πλήρης μόνο στην Αγγλία, όχι όμως και στην ηπειρωτική Ευρώπη, όπου οι τράπεζες επιδίδονται σε όλες τις προαναφερθείσες εργασίες. Πάντως και στην Αγγλία τόσο οι πιστωτικές όσο και οι οικονομικές τράπεζες προβαίνουν σε αγορές και πωλήσεις τίτλων και αναλαμβάνουν την φύλαξη και διαχείριση πολύτιμων αντικειμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

2.1. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 12ο + 13ο ΑΙΩΝΑ.

Η εργασία, εισάγει τον αναγνώστη στην ιστορική διαδικασία, με την οποία σχηματίζεται μία σύγχρονη τραπεζική αγορά. Η διεθνής τραπεζική έχει μακρόχρονη ιστορία. Οι ρίζες της ξεκινάνε από τους τραπεζίτες έμπορους της Ιταλίας στο Μεσαίωνα. Είναι τόσο παλαιά, όσο σχεδόν και η ίδια η τραπεζική στον δυτικό κόσμο, της οποίας οι ρίζες ανάγονται στον 13ο αιώνα.

Οι πρώτες αυτές «τράπεζες» ασχολούνται κυρίως με ανταλλαγές νομισμάτων και με τον εφοδιασμό των συναλλασσομένων με ξένα και εγχώρια νομίσματα, στο σωστό βάρος και ποιότητα. Οι περισσότεροι ήταν έμποροι τραπεζίτες που συναλλάσσονται, τόσο σε εμπορεύματα και χρήμα όσο και σε συναλλαγματικές. Μεριμνούσαν για χρηματικά εμβάσματα και διακανονισμούς ενεργώντας εξ' αποστάσεως, μέσο των πρακτόρων τους, που έδρευαν σε άλλες πόλεις και χώρες. Οι τραπεζίτες εκείνοι συναλλάσσονται επίσης και με αγαθά διεθνώς, ενώ διέθεταν και περιουσιακά στοιχεία σε διάφορα μέρη, κατά μήκος των τότε εμπορικών δρόμων.

Κατά τα τέλη του 12ου αιώνα και στον 13ο αιώνα η Ευρώπη ήταν διαιρεμένη σε δύο διαφορετικές πολιτικές μορφές: απ' τη μία μεριά σε εκείνη της Γερμανίας και της Ιταλίας, όπου η μεταρωμαϊκή αυτοκρατορική εξουσία διασπάστηκε σε όφελος των Ιταλικών πόλεων – κρατών, της παπικής εξουσίας και των Γερμανικών πριγκιπάτων και απ' την άλλη μεριά σε εκείνη της Γαλλίας, Ισπανίας, Αγγλίας και Σκανδιναβίας, όπου υπήρχε μια σταθερή εξέλιξη προς κεντρική διακυβέρνηση.

Από οικονομική άποψη, ήταν μία περίοδος πληθυσμιακής ανάπτυξης και

εκτεταμένων γεωργικών κλήρων και εμφάνισης της πλούσιας εμπορικής τάξης, ιδιαίτερα στην Φιλανδία και στην Ιταλία.

2.2 ΚΟΠΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Το 1231, ο Φρειδερίκος II εξέδωσε τα πρώτα χρυσά νομίσματα με εμπορική σημασία, κάτι που είχε να συμβεί στο δυτικό χριστιανικό κόσμο από τον καιρό της πτώσης, στον 8ο αιώνα, του ρωμαϊκού αυτοκρατορικού νομίσματος. Η κοπή και χρησιμοποίηση νέων νομισμάτων δεν διευκόλυνε μόνο το εμπόριο αλλά και τη σύναψη δανείων. Πέραν αυτών οι έμποροι έπρεπε να εκτελούν και εργασίες μετατροπής των νομισμάτων της μιας πόλης σε νομίσματα άλλης πόλης. Δημιουργήθηκαν, κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, οι πρώτες αγορές συναλλάγματος και τέθηκαν έτσι οι βάσεις, αφενός για την ανάπτυξη περισσότερων ειδικευμένων εργασιών και αφετέρου για τη χρηματοδότηση διεθνών εμπορικών συναλλαγών και για τη μεταφορά νομισμάτων από τη μία πόλη σε άλλη πόλη που είναι και οι πρώτες μορφές διεθνούς κίνησης κεφαλαίων.

2.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΩΣ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

Μέχρι τον 14ο αιώνα, μερικοί από τους μεγάλους τραπεζικούς οίκους τύπου «merchant» ασχολούνται με χρηματοδοτήσεις εξαγωγών και εισαγωγών, με εμπορία ξένων νομισμάτων και με την ίδρυση νέων βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων. Τότε, ιδρύεται στη Φλωρεντία η Medici Bank η σπουδαιότερη χρηματοεπενδυτική τράπεζα του δυτικού κόσμου, με υποκαταστήματα στη Ρώμη, τη Βενετία, το Μιλάνο, την Πίζα, την Αβινιόν, τη Μπρίζ, το Λονδίνο και τη Γενεύη.

Μέχρι τα τέλη του 15ου αιώνα, οι μεσογειακοί τραπεζικοί οίκοι, όμως η Medici, περιήλθαν σε μεγάλη παρακμή, λόγω των κακών δανείων, της κακής

διαχείρισης και της έλλειψης συντονισμού των υποκαταστημάτων τους στο εξωτερικό. Στην πτώση τους αυτή, συντέλεσαν, επίσης οι πόλεμοι οι πολιτικές διαμάχες και η οικονομική αναταραχή. Η παρακμή και η πτώση των μεσογειακών τραπεζών ακολουθήθηκε, τον 16ο αιώνα, από την άνοδο παρομοίων τραπεζικών οίκων, βόρεια των Άλπεων, όπως π.χ. του Foggers και Webbers, στην Γερμανία, και του Jacques Coeur, στη Γαλλία, που συνοδευόταν από την ανάπτυξη των κέντρων διεθνούς χρηματαγοράς στην Αντβέρπ και τη Λιόν. Στα κέντρα αυτά οι τραπεζίτες εμπορεύονταν συναλλαγματικές και αγαθά και παρείχαν βραχυπρόθεσμα δάνεια σε τράπεζες και κυβερνήσεις.

Οι πλούσιοι κατέθεταν τα κεφάλαια τους σε τράπεζες των κεντρικών χρηματαγορών, για βραχυπρόθεσμη τοποθέτηση.

Ο 17ος και 18ος αιώνας γνώρισαν την άνοδο του εθνικισμού και του μερκαντιλισμού στην Ευρώπη και την παρακμή της διεθνούς τραπεζικής δραστηριότητας, λόγω των αδιάκοπων πολέμων και πολιτικών αναταραχών. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το Άμστερνταμ ήταν η κυριότερη χρηματαγορά της Ευρώπης. Ωστόσο, μέχρι το πρώτο μισό του 18ου αιώνα, τα οικονομικά κέντρα της Ευρώπης εναλλάσσονται μεταξύ Βόρειας Ιταλίας και Κάτω Χωρών απ' τη μεριά και των δύο κυριοτέρων κρατών, Γαλλίας και Βρετανίας απ' την άλλη.

Αργότερα το 19ο αιώνα, η συνεχής επέκταση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και με την πολύ μεγάλη μετανάστευση οι τράπεζες πρέπει να αντιμετωπίσουν νέα προβλήματα, ώστε να αντλήσουν οφέλη από τη διεθνή κίνηση εμπορευμάτων, κεφαλαίων και ανθρώπων.

Επιπλέον αυξάνει η διεθνής ζήτηση κεφαλαίων από τις διάφορες χώρες (περισσότερο εκβιομηχανισμένες, αγροτικές και αποικιοκρατούμενες).

Οι μεγάλες επενδύσεις που γίνονται στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα στο

τομέα των σιδηροδρόμων ανεβάζουν το ρόλο των μεγάλων τραπεζών, ιδιαίτερα εκείνων που έχουν μεγάλα χρηματικά κεφάλαια, και είναι σε θέση να δανειοδοτήσουν κυβερνήσεις που κατασκευάζουν στις χώρες τους νέα σιδηροδρομικά δίκτυα.

Για τους λόγους που αναφέρθηκαν δημιουργούνται και τα πρώτα διεθνή χρηματοπιστωτικά κέντρα, στα οποία οι τράπεζες ασχολούνται με διεθνείς δανειοδοτήσεις και τοποθετήσεις κεφαλαίων.

Ιδρύονται οι λεγόμενες “αποικιακές τράπεζες” οι οποίες εγκαθίστανται σε αποικίες με αποκλειστικό σκοπό τη χρηματοδότηση ορισμένων μεγάλων έργων (συνήθως μεταλλευτικών επιχειρήσεων και σιδηροδρομικών εταιριών που κάνουν επενδύσεις).

Επιπλέον αυξάνει ο παρεμβατικός ρόλος του κράτους μέσα στην πιστωτική οικονομία, κυρίως με την ενεργοποίηση των κρατικών τραπεζών στον τομέα έκδοσης χαρτονομισμάτων και επίτευξης νομισματικής σταθερότητας. Σε αρκετές περιπτώσεις οι κεντρικές τράπεζες δεν περιορίζονται μόνο στην έκδοση του εθνικού νομίσματος και στην συγκέντρωση σε χρυσό και συνάλλαγμα διαθέσιμος που χρειάζεται το κράτος, αλλά επεκτείνονται και σε εργασίες τις οποίες αναλαμβάνουν και οι ιδιωτικές τράπεζες.

Τέλος, αρχίζει ο συντονισμός των εθνικών νομισματικών που εφαρμόζονται στις μεγαλύτερες χώρες. Επιλύονται προβλήματα που προκύπτουν από την άνοδο του διεθνούς εμπορίου, τις διεθνείς οικονομικές κρίσεις μεταφορές κεφαλαίων μεταξύ χωρών, το διακανονισμό δημοσίων χρεών από τις μεγάλες επενδύσεις στο εξωτερικό και από μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Μέχρι του έτους, 1841 κατά το οποίο ιδρυθεί η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, οι χρηματικές και τραπεζικές συναλλαγές υπήρξαν ασήμαντες. Τούτο οφείλεται, αφ' ενός μεν στη μεγάλη σπάνια κυκλοφορία, κεφαλαίων, αφ' ετέρου δε στην έλλειψη ενιαίου νομισματικού συστήματος, ρυθμίζοντας τα της κυκλοφορίας. Κατά τη διάρκεια του πολυετούς απελευθερωτικού αγώνα δαπανήθηκαν τα ολίγα υπάρχοντα ιδιωτικά κεφάλαια που με την εκμετάλλευσή τους η Ελληνική οικονομία θα προχωρούσε στην αναδημιουργία της.

Αλλά και κατά τα πρώτα μετά την απελευθέρωση έτη η κατάσταση δε μεταβλήθηκε ουσιωδώς. Ο χαρακτήρας της χώρας ήταν καθαρά γεωργικός, η δε βιομηχανική ανάπτυξη εντελώς ασήμαντη. Και η γεωργική, όμως απόδοση λόγω της ατελέστατα διενεργούμενης εκμεταλλεύσεως της γης, ήταν εξαιρετικά μικρή, το δε εξ' αυτής εθνικό εισόδημα ήταν περιορισμένο εμφανίζοντας βραδύτατη αύξηση. Οι συναλλαγές από το εξωτερικό όπως ήταν επόμενο ήταν μικρές και το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας ήταν παθητικό. Ως μόνοι πόροι που θα συνέβαλαν στην ισοστάθμιση του εμπορικού ισοζυγίου και στη δημιουργία πραγματικού κεφαλαίου, θεωρούνταν τα έσοδα από την ναυτιλία και τα εισρέοντα εκ της αλλοδαπής κεφάλαια. Σε αυτά συντέλεσαν η εγκατάσταση στην Ελλάδα πλούσιων ομογενών από το εξωτερικό, ο κρατικός δανεισμός και τα κεφάλαια που προσκόμισαν ξένοι Φιλέλληνες. Εάν στα παραπάνω προσθέσουμε και την ανωμαλία των πολιτικών πραγμάτων που

επικρατούσε στη χώρα, έχουμε το σύνολο των δυσμενών συνθηκών που συντελούσαν στη δημιουργία για την εμπέδωση της πίστης και της συγκέντρωσης κεφαλαίων, απαραίτητη προϋπόθεση της οποίας είναι η κανονική και ομαλή ανέλιξη του πολιτικού και οικονομικού βίου.

Είναι φανερό ότι υπό τέτοιες συνθήκες δεν ήταν δυνατό να αναμένει τη σοβαρή τραπεζική κίνηση και εμπόριο χρήματος τα πρώτα μετά την ανεξαρτησία έτη. Ελάχιστοι ιδιώτες κεφαλαιούχοι, περιορίζονταν στην ανταλλαγή νομισμάτων και παροχή δανείων μόνο σε πρόσωπα της απόλυτης εμπιστοσύνης τους. Οι ιδιώτες αυτοί δεν ήταν δυνατό να χαρακτηρισθούν ως τραπεζίτες, εφόσον χρησιμοποιούσαν μόνο τα δικά τους κεφάλαια. Κεφάλαια τρίτων δεν ήταν δυνατό να δεχθούν υπό μορφή παρακαταθήκης ή καταθέσεως, αφ'ενός μεν λόγω του μικρού αριθμού των κυκλοφορούντων κερμάτων νομισμάτων αφ'ετέρου δε λόγω αποθησαυρίσεως που αποτελούσε εκείνη την εποχή μορφή αποθηκεύσεως και διακηρύξεις κινητών περιουσιών.

Υπό την επίδραση όλων των ανωτέρω συνθηκών και της έλλειψης σοβαρής εξασφαλίσεως όσον αφορά την επιστροφή του παρεχομένου κεφαλαίου, ο δανειστικός τόκος κυμαινόταν στο καταθλιπτικό επίπεδο του 50%.

3.1 ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Η πρώτη προσπάθεια προς δημιουργία Τραπεζικού ιδρύματος κατεβλήθη από τον κυβερνήτη Καποδίστρια, του οποίου από τα πρώτα έργα υπήρξε η δια ψηφίσματος της κυβερνήσεως της 2ας Φεβρουαρίου 1828 σύσταση της Εθνικής Χρηματιστικής Τραπέζης.

Στο πρώτο τραπεζικό ίδρυμα δόθηκε η μορφή κρατικής τραπέζης (Banque d'Etat) "με την προσδοκία ότι τα κεφάλαια θα συσσωρευόταν για το κενό δημόσιο

ταμείο και θα ανακουφίζονται οι πολλαπλές και επείγουσες ανάγκες του κράτους". Το κεφάλαιο της τράπεζας είχε προσδιοριστεί σε φοίνικες 3.236.000, δίσκιλα 539.333 1/3 καταμενόμενο σε 6.472 μερίδες.

Η κυριότερη εργασία της τράπεζας ήταν η έκδοση εντόκων ομολόγων προς 8% έναντι των προς την τράπεζα παρεχομένων κεφαλαίων. Εκτός των ανωτέρω, ούτε η έκδοση τραπεζογραμματίων ούτε άλλη τραπεζική συναλλαγή περιλαμβανόταν μεταξύ των εργασιών της Τράπεζας.

Είναι προφανώς ότι η Εθνική χρηματιστική τράπεζα ταυτιζόταν με δανειστικό οργανισμό εργαζόμενο για λογαριασμό του κράτους, στερούμενος των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του νεώτερου πιστωτικού τραπεζικού ιδρύματος.

Ακριβώς δε λόγω του αρχικού δοθέντος στην τράπεζα χαρακτήρα, δεν κατόρθωσε αυτή να περιλάβει την απαραίτητη πίστη για συγκέντρωση και διάθεση μεγάλων χρηματικών κεφαλαίων τόσο δε η προσπάθεια του κυβερνήτη Καποδίστρια απευθυνόμενος «προς τους επαναστάτες πολίτες του Αιγαίου πελάγους, των επαρχιών της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας παροτρύνοντάς τους να καταβάλλουν προς την τράπεζα ως ένδειξη της φιλοπατρίας τους» δεν κατόρθωσε να εμπνεύσει την απαραίτητη για τη στερέωση και ανάπτυξη του ιδρύματος πίστη. Η μαρασμόδεις αυτή κατάσταση που επικρατούσε συνετέλεσε στην πρόωρη διάλυση της τράπεζας το 1834 υπό την κυβέρνηση του Βασιλέως Όθωνος πριν την καθορισμένη προθεσμία που έληγε στις 1 Απριλίου 1835.

3.2 30/03/1841 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μετά την διάλυση της πρώτης τράπεζας η κυβέρνηση προέβη σε διαπραγματεύσεις με ξένους κεφαλαιούχους για την ίδρυση νέου τραπεζικού ιδρύματος. Σύμφωνα με τον Άγγλο Glass, αντιπρόσωπο του κεφαλαιούχου Wright,

κατάληξε στην έκδοση στις 25 Ιανουαρίου 1836, νόμου «περί συστάσεως Εθνικής Τραπέζης», που δεν εφαρμόστηκε όμως λόγω υπαναχώρησης του Wriglit από τα συμφωνημένα.

Νέες προσπάθειες καταβάλλονταν και νέες διαπραγματεύσεις χωρίς θετικό αποτέλεσμα έως ότου ο Ελβετός Φιλέλληνας Εϋνάρδος απέστειλε στον Γεώργιο Σταύρο κεφάλαιο 500.000 δρχ. για την διενέργεια τραπεζικών εργασιών. Κατόπιν διαβημάτων του τελευταίου, η κυβέρνηση πείσθηκε και αποτέλεσμα συναινέσεων υπήρξε η κατάργηση του νόμου του 1836 περί τράπεζας και εκδόθηκε νέος νόμος στις 30 Μαρτίου 1841 όπου συστάθηκε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

3.3. ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1900

Για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας δόθηκε στην οικονομία της χώρας το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο είχε αυτή ανάγκη. Με τον ιδρυτικό νόμο του 1841 ορίστηκε το κεφάλαιο της τράπεζας σε 5.000.000 δρχ. της παραχωρήθηκε το δικαίωμα έκδοσης τραπεζικών γραμματίων.

Τα υπό υποθήκη και ενέχυρο δάνεια και οι προεξοφλήσεις καθορίστηκαν οι κυριότερες εργασίες αυτής. Η μορφή αυτή που δόθηκε στη νέα τράπεζα επιβαλλόταν λόγω της ανάγκης άμεσης χρηματικής ενίσχυσης στην οποία βρισκόταν η αστική και αγροτική ακίνητη ιδιοκτησία, για ανόρθωση από την καταστροφική επαναστατική περίοδο.

Αργότερα, στον κύκλο εργασιών της τράπεζας εκτός των ανωτέρω περιλήφθησαν οι πιστώσεις ανοιχτού λογαριασμού, η αποδοχή εντόκων ή ατόκων καταθέσεων σε δραχμές ή σε χρυσό και η σύσταση ταμιευτηρίου (νόμος 7 Ιουλίου 1843). Αργότερα, προστέθηκαν και λοιπές τραπεζικές εργασίες όπως οι χορηγήσεις

προς τους γεωργοκτηματίες τα δάνεια ανοικτού λογαριασμού επ'ενεχύρου χρηματογράφων (1864) τα δάνεια προς δήμους και λιμένες (1880).

Αλλά τόσο η μορφή, όπου αρχικά συνεστήθη και αναπτύχθηκε η Εθνική Τράπεζα, όσο και η μετέπειτα συγκέντρωση πολλαπλών εργασιών, καθοριζόταν και από άλλους λόγους. Ως γνωστό, η βιομηχανική και εμπορική δράση καθώς και η γεωργική παραγωγή της χώρας δεν είχαν αναπτυχθεί επαρκώς και κατά συνέπεια δεν ήταν σε θέση να προσφέρουν ικανό πεδίο στα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία θα αναλάμβαναν την οικονομική άνοδο των κλάδων. Τα ιδρύματα αυτά, λόγω του περιορισμένου κύκλου των εργασιών τους, θα συγκέντρωναν λιγότερα κεφάλαια και θα ήταν επομένως ασθενέστερα από άποψη πίστης και ευπαθέστερα σε εποχές οικονομικών κρίσεων όπου αλλεπάλληλα έπληξαν την ελληνική οικονομία κατά το παρελθόν.

Πράγματι, η Τραπεζική πείρα στην Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα απέδειξε δύο τινά : Πρώτον, ότι ο αριθμός των ιδρυθεισών τραπεζών υπήρξε σχετικά περιορισμένος σε σύγκριση με την έκταση της περιόδου (1829-1900, 23 τράπεζες) και δεύτερον ότι και οι λίγες απόπειρες προς ανάδειξη πιστωτικών ιδρυμάτων, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων δεν ευδοκίμησαν και υπέκυψαν, παρά το γεγονός ότι μερικές παρουσίασαν πρόσκαιρη αναλαμπή.

Η Εθνική Τράπεζα που συγκέντρωνε όλες τις τραπεζικές εργασίες κατέστη ο κυριότερος μοχλός της πίστεως της χώρας και ο ακρογωνιαίος λίθος του οικονομικού της Ελλάδος βίου δημοσίου και ιδιωτικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Παρά την προώθηση της τραπεζικής ολοκλήρωσης, σε όλες τις εκβιομηχανισμένες χώρες εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές όσον τις δομές των εγχωρίων τραπεζικών συστημάτων. Η παράδοση, οι διαφορετικές τραπεζικές νομοθεσίες, οι διαφορετικοί τρόποι επίλυσης των οικονομικών προβλημάτων με πιστωτικά μέτρα κλπ. συντελούν στην διατήρηση διαφορετικών τραπεζικών δομών.

Οι διάφορες τράπεζες που συναντώνται στις εκβιομηχανισμένες χώρες ανήκουν σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες:

4.1 ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Μόνο μία κεντρική τράπεζα λειτουργεί σε κάθε χώρα. Έχει το αποκλειστικό προνόμιο να εκδίδει χαρτονομίσματα και να μεριμνά για την παρακολούθηση της συνολικής κυκλοφορίας του χρήματος, ώστε αυτή να συμβαδίζει με τους γενικούς οικονομικού στόχους που έχουν τεθεί από τις εθνικές αρχές.

Η κεντρική τράπεζα έχει περιορισμένες τραπεζικές εργασίες, στις περισσότερο εκβιομηχανισμένες χώρες, ενώ στο παρελθόν οι δραστηριότητες και τα προνόμια της ήταν πολύ μεγαλύτερα.

Η κεντρική τράπεζα επεμβαίνει μέσα στις αγορές συναλλάγματος όταν παρατηρούνται κρούσματα κερδοσκοπίας σε βάρος του εθνικού νομίσματος ή όταν η ισοτιμία του μεταβάλλεται αισθητά σε σχέση με μία «δέσμη νομισμάτων» (περίπτωση ένταξης εθνικού νομίσματος στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα). Η παρέμβαση αυτή γίνεται για λογαριασμό το κράτους και μπορεί να στοιχίσει σημαντικά ποσά, τα

οποία θα καλύψει το τελευταίο.

Άλλη βασική αποστολή της κεντρικής τράπεζας είναι η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων του κράτους και η σύναψη δανείων για λογαριασμό του.

4.2 ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Είναι οι τράπεζες οι οποίες, με στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών τους, ασχολούνται με τη βραχυπρόθεσμη (συνήθως) χρηματοδότηση της εθνικής οικονομίας αλλά και εταιριών που εδρεύουν στο εξωτερικό. Οι εμπορικές τράπεζες αντλούν μεγάλο μέρος των κεφαλαίων τους από τις καταθέσεις που πραγματοποιούν σε αυτές φυσικά πρόσωπα και εταιρείες. Έτσι, αφ'ενός μεν δέχονται καταθέσεις ιδιωτών και Ν.Π.Ι.Δ., αφ'ετέρου δε παρέχουν πιστώσεις, έναντι μεγαλύτερου επιτοκίου εις τις επιχειρήσεις. Ασχολούνται δηλαδή με το «εμπόριο του χρήματος», την εξασφάλιση κερδών από τη διαφορά μεταξύ του τόκου που καταβάλλουν στους καταθέτες, για δανεισθέν από αυτούς κεφάλαιο, και του τόκου που εξασφαλίζουν οι εμπορικές τράπεζες από τον αναδανεισμό το ίδιου κεφαλαίου σε επιχειρήσεις.

Η σημασία των εμπορικών τραπεζών εις την σύγχρονη οικονομία όπου έχει διαχωριστεί πλήρως η ιδιότης του επενδυτή και του αποταμιευτή είναι τεράστια. Μέσο αυτών χρηματοδοτείται ο μεγαλύτερος όγκος των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν μέσα στον κόσμο και συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος των χρηματικών εισοδημάτων.

Οι περισσότερες εμπορικές τράπεζες είναι ιδιωτικές, αλλά όπου αυτές ελέγχονται από το κράτος διαθέτουν πολύ μεγάλα ποσοστά στο σύνολο των χορηγούμενων πιστώσεων και οι αποφάσεις τους επηρεάζουν αναπόφευκτα και τις μεγάλες ιδιωτικές εμπορικές τράπεζες.

Οι εμπορικές τράπεζες ανάλογα με την ένταση των γεωγραφικών δραστηριοτήτων που έχουν χαρακτηρίζονται σαν:

4.2.1 «παγκόσμιες τράπεζες» είναι οι εμπορικές τράπεζες που εκτελούν συνήθως εμπορικές εργασίες σε μία και μόνο χώρα αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δε έχουν ένα μικρό αριθμό υποκαταστημάτων ή γραφείων αντιπροσώπευσης σε άλλες πρωτεύουσες και, κυρίως στα κυριότερα τραπεζικά κέντρα του κόσμου.

4.2.2 «περιφερειακές τράπεζες» ή «τοπικές τράπεζες» είναι οι εμπορικές τράπεζες που εκτελούν τραπεζικές εργασίες και έχουν υποκαταστήματα μόνο σε μία ή σε λίγες περιφέρειες μίας και μόνο χώρας. Συνήθως πρόκειται για μικρές τράπεζες με περιορισμένο κύκλο εργασιών, οι οποίες όμως, σε αρκετές περιπτώσεις είναι πολύ ανταγωνιστικές για διάφορους λόγους (συμμετοχή σ' αυτές σημαντικών τοπικών βιομηχανιών, κοινοτήτων κ.λ.π.).

4.2.3 «υπερπόντιες τράπεζες» είναι οι εμπορικές τράπεζες, «θυγατρικές» άλλων που εδρεύουν στις εκβιομηχανισμένες χώρες, με σκοπό την άντληση των πλεονεκτημάτων που εξασφαλίζονται σε απομακρυσμένες χώρες, αρκετές από τις οποίες χαρακτηρίζονται ως «τραπεζικοί παράδεισοι».

4.3 «τράπεζες καταθέσεως» είναι οι τράπεζες που επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη προσήλωση καταθετών. Οι τελευταίοι έχουν το δικαίωμα να αναλάβουν σε πρώτη ζήτηση μέρος ή όλες τις καταθέσεις τους. Οι «τράπεζες καταθέσεων» για να αυξήσουν την πελατεία τους προσφέρουν αυξημένα επιτόκια, ιδιαίτερα για εκείνους που δέχονται να έχουν καταθέσεις χωρίς να κάνουν αναλήψεις για ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Βέβαια, η ρευστότητα στις «τράπεζες καταθέσεων» είναι πολύ μεγάλη και οι τράπεζες διαθέτουν αρκετά μετρητά στα ταμεία τους, ενώ οι καταθέσεις θα πρέπει να είναι τοποθετημένες σε τίτλους εύκολα ρευστοποιήσιμους, σε περίπτωση που εκδηλωθεί κάποια απότομη

άνοδος των αναλήψεων, αν και αυτή η περίπτωση είναι σπάνια στις εκβιομηχανισμένες χώρες που έχουν μόνιμα αυξημένη οικονομική σταθερότητα.

4.4 «ταμειυτήρια» είναι οργανισμοί προσέλκυσης των μικροκαταθετών ελεγχόμενοι από τον οργανισμό ταχυδρομείων της χώρας, ενώ οι συγκεντρωμένες καταθέσεις αξιοποιούνται από τις κρατικές αρχές για τη χρηματοδότηση διαφόρων έργων.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 άρχισαν να σημειώνονται τάσεις συγκεντροποίησης των λειτουργούντων στις χώρες της Ε.Ο.Κ. ταχυδρομικών ταμειυτηρίων, ενώ παράλληλα συνεχιζόταν η αύξηση σ' αυτές καταθέσεων.

Επίσης, στα πλαίσια των προσπαθειών για την ολόπλευρη βελτίωση των τραπεζικών υπηρεσιών και επέκταση σε νέους τομείς, των τραπεζικών υπηρεσιών που παρέχουν αυτά. Εντούτοις, τα ταμειυτήρια έχουν μία αξιόλογη αποστολή, αφού συμβάλλουν στη συγκέντρωση λαϊκών αποταμιεύσεων. Επιπλέον, τα συγκεντρωμένα ποσά δεν εμφανίζουν μεγάλη κινητικότητα (με την έννοια των απότομων διακυμάνσεων των αναλήψεων), γιατί αποτελούν οριακά χρηματικά διαθέσιμα νοικοκυριών, τα οποία θέλουν να έχουν αυτά τα ποσά για έκτακτες ανάγκες.

Σε ορισμένες χώρες της Ε.Ο.Κ. τα ταμειυτήρια ζητούν από τους καταθέτες τους έγκαιρα ενημέρωση όταν πρόκειται να κάνουν ανάληψη μεγάλου μέρους ή όλων των καταθέσεών τους.

4.5 «οίκοι προεξοφλήσεως» είναι τραπεζικά ιδρύματα που ασχολούνται μόνο με αγοραπωλησίες συναλλαγματικών. Αναλαμβάνουν την προεξόφληση γραμματίων που λήγουν μετά από ένα χρονικό διάστημα, καταβάλλοντας ένα ποσό στους κομιστές των προσκομιζομένων τίτλων.

Οι «οίκοι προεξοφλήσεων» λειτουργούν πολύ ανταγωνιστικά προς τις εμπορικές τράπεζες, επειδή οι πρώτοι είναι πολύ πιο εξειδικευμένοι από τις δεύτερες στον τομέα των προεξοφλήσεων. Εντούτοις, οι οίκοι προεξοφλήσεως χρειάζονται τις

εμπορικές τράπεζες, επειδή αυτές αναλαμβάνουν να προεξοφλούν τις συναλλαγματικές που τους προσκομίζουν οι προεξοφλητικοί οίκοι. Αλλά τόσο οι τελευταίοι όσο και οι εμπορικές τράπεζες επηρεάζονται από τις πολιτικές που ακολουθούν οι κεντρικές αρχές της χώρας ή οι αρχές των χωρών της Ε.Ο.Κ.: σε περίπτωση ανόδου των επιτοκίων με τα οποία οι κεντρικές τράπεζες προεξοφλούν γραμμάτια που τους προσκομίζουν οι εμπορικές τράπεζες, τότε επηρεάζονται και τα επιτόκια με τα οποία και οι οίκοι προεξοφλήσεων δέχονται να προεξοφλήσουν προσκομιζόμενα σε αυτές γραμμάτια.

Η λειτουργία μεγάλου αριθμού προεξοφλητικών οίκων σε ορισμένες εκβιομηχανισμένες χώρες λειτουργεί εξυγιαντικά για τους μηχανισμούς της αγοράς. Γιατί πολλοί προεξοφλητικοί οίκοι ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να προσφέρουν καλύτερους όρους προεξόφλησης γραμματίων με αποτέλεσμα να συμπιέζονται γενικά όλα τα επιτόκια προς τα κάτω. Αντίθετα, όπου οι εμπορικές τράπεζες καταφέρνουν να συμφωνήσουν μεταξύ τους για τους όρους προεξόφλησης των προσκομιζομένων σε αυτές γραμματίων, τότε οι κάτοχοι γραμματίων (έμποροι και εταιρείες) επιβαρύνονται περισσότερο.

4.6 «οικογενειακές τράπεζες» λέγονται οι κλάδοι τραπεζών που λειτουργούν στη

Γερμανία, οι οποίες προσφέρουν στα νοικοκυριά αρκετά σε όγκο καταναλωτικά δάνεια και δέχονται καταθέσεις με ευνοϊκούς όρους από νοικοκυριά.

Η χορήγηση καταναλωτικών δανείων είναι μία πολιτική που συμβάλλει στην τόνωση της ζήτησης των νοικοκυριών, ιδιαίτερα εκείνων που χρειάζονται επειγόντως λίγες πιστώσεις για να αγοράσουν σημαντικά – για τον οικογενειακό προϋπολογισμό – διαρκή καταναλωτικά αγαθά.

4.7 «τράπεζες επενδύσεων» είναι οι τράπεζες που χορηγούν μακροπρόθεσμα δάνεια

σε βιομηχανίες, αλλά και συμμετέχουν άμεσα στην πραγματοποίηση

επενδύσεων, παρέχουν τεχνική και χρηματοοικονομική υποστήριξη για συγχωνεύσεις και εξαγωγές επιχειρήσεων κλπ. Οι τράπεζες αυτές, συγκεντρώνουν τις αποταμιεύσεις του κοινού, παρέχοντας τους είτε μετοχές είτε μερίδια.

Με τα κεφάλαια που συγκεντρώνουν, αγοράζουν μεγάλη ποικιλία χρηματιστηριακών τίτλων (μετοχές, ομολογίες, έντοκα γραμμάτια) από την εγχώριο και διεθνή αγορά. Η γνώση και η εμπειρία την οποία διαθέτουν στην επιλογή των καταλλήλων τίτλων, και η ποικιλία τούτων περιορίζει, στο ελάχιστο την πιθανότητα ζημιάς, ενώ κατά κανόνα επιτυγχάνονται μεγάλες αποδόσεις τόσο για τα μερίσματα όσο και στην αύξηση της χρηματιστηριακής τιμής των τίτλων.

Οι τράπεζες επενδύσεων διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

4.7.1.α) Σε αυτές που διαθέτουν σταθερό κεφάλαιο και κατά συνέπεια μετοχών, και διαχειρίζονται τα συγκεντρωμένα κεφάλαια τρίτων έναντι αμοιβής.

4.7.2. β) Σε αυτές που εκδίδουν οποιουδήποτε αριθμό μετοχών (μεριδίων) αναλόγως με τα συγκεντρωμένα κεφάλαια. Πρόκειται για τις γνωστές εταιρείες αμοιβαίων κεφαλαίων.

4.8 «αγροτικές τράπεζες» είναι οι εξειδικευμένες τράπεζες που ασχολούνται κατά κύριο λόγο με την χρηματοδότηση της αγροτικής οικονομίας και ειδικότερα με την χρηματοδότηση αγροτικών εκμεταλλεύσεων, βιομηχανιών επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, εξαγωγικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών.

Στις χώρες της Ε.Ο.Κ. η άσκηση της αγροτικής πίστης θα πρέπει να βασίζεται στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στη μη παραβίαση των Κοινών Αγορών αγροτικών προϊόντων.

4.9 Οι «τράπεζες γης» έχουν ως κύρια αποστολή την χρηματοδότηση των αγοραπωλησιών εκτάσεων γης, με σκοπό την απόδοσή τους σε γεωργούς κατά

κύριο επάγγελμα.

Αυτές οι εξαιρετικά εξειδικευμένες τράπεζες, που είναι και πολύ λίγες άλλωστε, διαθέτουν χρηματικά κεφάλαια για την μεσολάβηση σε αγοραπωλησίες καλλιεργούμενων εκτάσεων ή βοσκοτόπων. Με τις «τράπεζες γης» επιτυγχάνεται η συγκέντρωση των αγροτικών εκτάσεων σε μικρότερους κλήρους, με αποτέλεσμα να γίνεται πολύ πιο αποδοτική η εργασία των γεωργών και να αξιοποιούνται καλύτερα τα γεωργικά μηχανήματα.

4.10 «Κινητές τράπεζες» είναι ειδικά διασκευασμένα οχήματα με τα οποία μετακινούνται τραπεζοϋπάλληλοι σε απομακρυσμένες περιοχές για να διενεργήσουν εργασίες σε επαρχιακές εκθέσεις να χρηματοδοτήσουν απόμακρυσμένα χωριά και επιχειρήσεις κ.λ.π.

4.11 «Αμοιβαίων αποταμιεύσεων τράπεζες» είναι ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στις Η.Π.Α., στα οποία οι μετοχές των τραπεζών ανήκουν στους ίδιους τους καταθέτες.

4.12 «Μοναδικές τράπεζες» χαρακτηρίζονται στις Η.Π.Α. τα τραπεζικά ιδρύματα που εκτελούν εργασίες διαφόρων ειδών σε ένα και μόνο κτίριο και δεν διαθέτουν υποκαταστήματα στην ίδια πόλη ή αλλού. Αυτή η μορφή τράπεζας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη σε ορισμένες πολιτείες των Η.Π.Α., ενώ ο συνολικός αριθμός τους υπολογίζεται σε 10.000 περίπου.

4.13 «Τράπεζες βιομηχανικής πίστης» είναι οι τράπεζες επενδύσεων που επιδιώκουν την πολύπλευρη υποστήριξη νεοδημιουργημένων βιομηχανικών ή τη χρηματοδοτική υποβοήθηση εκείνων που πραγματοποιούν μεγάλα προγράμματα εκσυγχρονισμού.

4.14 Οι «Βιομηχανικές τράπεζες» ασχολούνται, μεταξύ των άλλων, και με τη διοργάνωση βιομηχανικών ζωνών και «πάρκων» στις οποίες υπάρχουν όλες

εκείνες οι υποδομές που είναι αναγκαίες για την πλήρη δραστηριοποίηση εγκαθισταμένων εργοστασίων.

4.15 «Κτηματικές τράπεζες» είναι τα πιστωτικά ιδρύματα που ασχολούνται με τις χορηγήσεις δανείων για διευκόλυνση των αγορών κατοικιών ή για την αναπαλαίωση, επισκευή και κτίσιμο κατοικιών, για την χρηματοδότηση μεγάλων έργων κατασκευής, για οικοδομήσεις μεγάλων τουριστικών μονάδων κ.λ.π.

Σε αρκετές περιπτώσεις οι «κτηματικές» και «στεγαστικές» τράπεζες διευρύνουν ή περιορίζουν τις χρηματοδοτήσεις για αγορές και κτίσιμο νέων κατοικιών, ανάλογα με την συγκυριακή οικονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση. Έτσι, όταν οι υπό κρατικό έλεγχο κτηματικές τράπεζες αυξάνουν σημαντικά τις χορηγήσεις τους υπάρχει έντονη οικοδομική δραστηριότητα, η οποία με την σειρά της, υποκινεί σε ανάκαμψη και τους λοιπούς κλάδους της εθνικής οικονομίας.

4.16 «Συνεταιριστικές τράπεζες» είναι οι τράπεζες των οποίων οι μετοχές ανήκουν σε συνεταιρισμούς αγροτών ή βιοτεχνών, οι οποίοι και χρηματοδοτούνται με ευνοϊκότερους όρους από τη δική τους τράπεζα. Καταθέτες στις συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να είναι και άλλα φυσικά πρόσωπα ή εταιρείες που δεν είναι μέλη συνεταιρισμού και οι οποίες έχουν δικαίωμα να ζητήσουν την χρηματοδότησή τους από την τράπεζα στην οποία εμπιστεύονται τα προσωρινά αχρησιμοποίητα χρηματικά διαθέσιμά τους.

Στόχος των συνεταιριστικών τραπεζών είναι η επίτευξη ικανοποιητικών κερδών για να αυτοχρηματοδοτήσουν επέκταση των χορηγήσεών τους προς τα συνεταιρισμένα μέλη τους.

4.17 «Δημοτικές τράπεζες» είναι καθαρά τοπικές τράπεζες διοικούνται από εκπροσώπους του δήμου και με αντικείμενο εργασιών την πραγματοποίηση καταθέσεων δημοτών και μεταξύ άλλων, τη χρηματοδότηση, έργων κοινής

ωφέλειας, δημοτικών επιχειρήσεων κλπ.

4.18 «Τράπεζες εξωτερικού εμπορίου» είναι χρηματοδοτικοί οργανισμοί με κύρια αποστολή την χρηματοοικονομική υποστήριξη εξαγωγικών επιχειρήσεων.

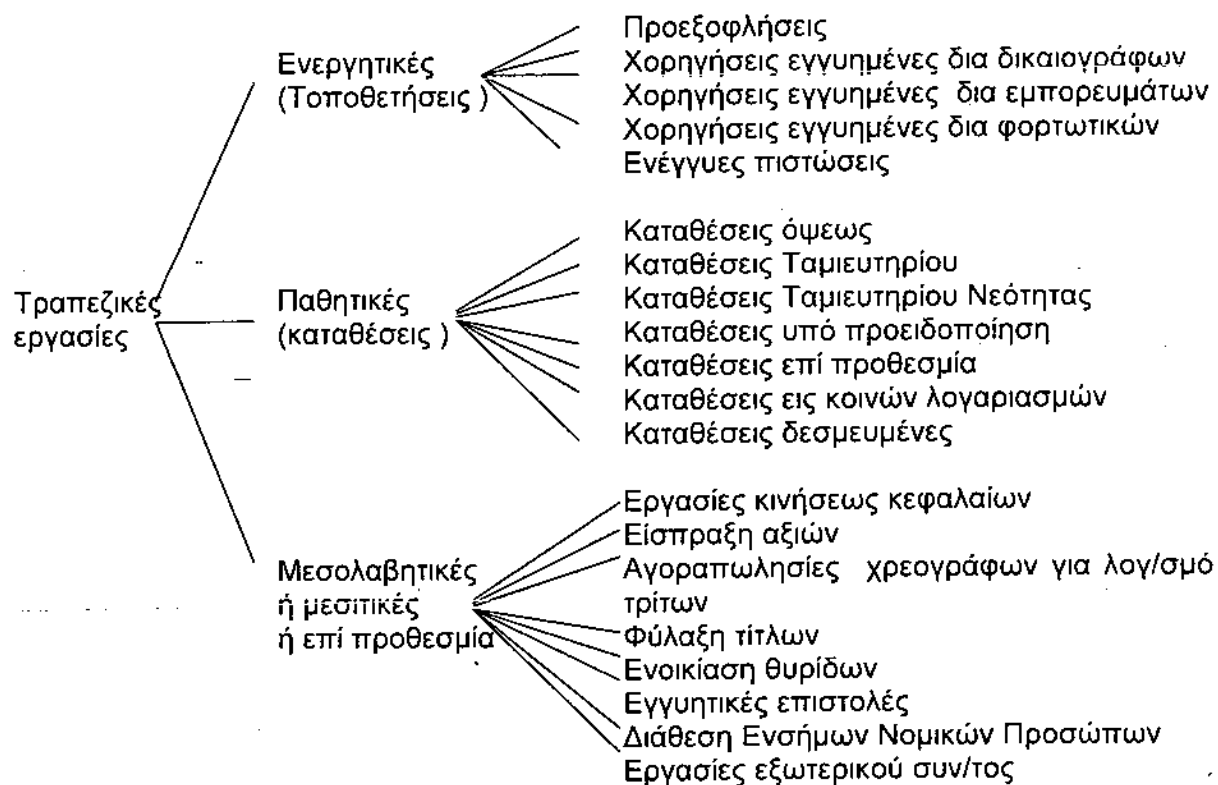
Τα χορηγημένα από αυτές δάνεια είναι βραχυπρόθεσμα, για τα οποία τα ρίσκα απώλειάς τους είναι αρκετά αυξημένα, λόγω των μεγάλων διακυμάνσεων που σημειώνονται στις διεθνείς αγορές για τα εμπορεύματα από διάφορους παράγοντες (πτώση των τιμών των πρώτων υλών, ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού, αδυναμία εξόφλησης των αγορασθέντων από τους εισαγωγείς εμπορευμάτων κλπ.).

4.19 «Ναυτιλιακές τράπεζες» χαρακτηρίζονται εκείνες οι τράπεζες οι οποίες δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη χορήγηση δανείων σε ναυτιλιακές εταιρείες, οι οποίες αντιμετωπίζουν και τους περισσότερους κινδύνους να υποστούν μεγάλες ζημιές από απώλεια σκαφών.

Όμως οι ναυτιλιακές τράπεζες, σε περιόδους άνθισης της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας εξασφαλίζουν σημαντικά ποσά από μεταφορές εμπορευμάτων και γι' αυτό αποφέρουν πολλά κέρδη στις τράπεζες που τις χρηματοδοτούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Ιστορικά και σε διεθνές επίπεδο παρατηρείται κίνηση από καθεστώς ελέγχων σε καθεστώς ελευθερίας στο τραπεζικό σύστημα και η Ελλάδα ακολουθεί ανάλογη εξέλιξη. Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος που άρχισε στην Ελλάδα το 1986 συνεχίζεται με επιταχυνόμενο ρυθμό. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 όταν η χώρα εντάχθηκε στην Ε.Ο.Κ., ο Ελληνικός χρηματοπιστωτικός τομέας χαρακτηριζόταν από μία ιδιαίτερα μικρή αγορά κεφαλαίου και ένα διπλά ρυθμιζόμενο τραπεζικό σύστημα που αποτελείτο από διοικητικά καθοριζόμενα επιτόκια κάθε μορφής και ποσοστάσεις / οροφές για δανειοδοτήσεις προς διάφορους κλάδους της οικονομίας, καθώς και από αυστηρούς περιορισμούς αναφορικά με τη διακίνηση (κυρίως εξαγωγή) κεφαλαίου.

Αρχίζοντας το 1985, έχουν ήδη γίνει σοβαρά βήματα για την απελευθέρωση των επιτοκίων, των υποχρεωτικών δεσμεύσεων και την εισαγωγή νέων τραπεζικών προϊόντων. Οι τράπεζες έχουν τώρα σχεδόν, απόλυτη ελευθερία στην πολιτική τιμολόγησης που αφορά ένα ευρύ φάσμα προϊόντων. Ιδιαίτερα:

- 1) Τα τραπεζικά προϊόντα έχουν απελευθερωθεί για όλα τα είδη καταθέσεων, εκτός των καταθέσεων ταμειυτηρίου (κατώτατο όριο).
- 2) Τα επιτόκια χορηγήσεων για βιομηχανικά και εμπορικά δάνεια είναι ελεύθερα.
- 3) Οι εκπτώσεις επιτοκίων για βιοτεχνικά δάνεια έχουν καταργηθεί.
- 4) Οι προμήθειες για διαμεσολαβητικές εργασίες με το εξωτερικό έχουν απελευθερωθεί.

Σχετικά με τις υποχρεωτικές δεσμεύσεις η κατάσταση στις αρχές του 1992 έχει διαμορφωθεί ως εξής:

1) Αναγκαστικές τοποθετήσεις σε αγορές εντόκων γραμματίων και ομολογιών. Σε αντίθεση με την εξέλιξη των επιτοκίων, όπου η κίνηση προς απελευθέρωση ήταν σαφής και αμετάκλητη, στον τομέα των αναγκαστικών τοποθετήσεων παρατηρούνται παλινδρομήσεις. Στο θέμα αυτό οι ελληνικές κυβερνήσεις αντιμετωπίζοντας το μεγάλο πρόβλημα χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού φάνηκαν ιδιαίτερα διστακτικές στο να προχωρήσουν στην απελευθέρωση που θα τις αποστερούσε από μία εύκολη πηγή χρηματοδότησης των ελλειμμάτων. Πρέπει να υπογραμμίσουμε όμως πως η απελευθέρωση θα αποτελούσε σαφές μήνυμα των ελληνικών κυβερνήσεων πως αναλαμβάνουν ρητά την υποχρέωση της αυτοπειθαρχίας και του περιορισμού των ελλειμμάτων.

Το ποσοστό των καταθέσεων στις εμπορικές τράπεζες το οποίο αναγκαστικά τοποθετείται σε αγορές εντόκων γραμματίων και ομολογιών, δηλαδή τίτλων του

Δημοσίου (κράτος και δημόσιες επιχειρήσεις), από 38% στις αρχές του 1989 αυξήθηκε στο 40% στις 31 Μαρτίου 1990. Έτσι, το βασικότερο χαρακτηριστικό ίσως του κρατικού ελέγχου στην πιστωτική πολιτική εμφάνισε σημάδια παλινδρόμησης με ενίσχυσή του σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Αντίθετα, σε χώρες με ανάλογα δημοσιονομικά προβλήματα, έγινε σημαντική προσπάθεια να εγκαταλειφθεί οριστικά αυτός ο μηχανισμός αναγκαστικής χρηματοδότησης των ελλειμμάτων. Στην Ιρλανδία π.χ. το ποσοστό αυτό κυμαίνεται μεταξύ 13-25% και παρουσιάζει φθίνουσα τάση, η Πορτογαλία που είχε ποσοστό δεσμεύσεων 5% το κατέργησε στα τέλη του 1990 και η Ισπανία που είχε στα τέλη του 1990 ποσοστό 8% έχει δρομολογήσει βαθμιαίες δεσμευτικές μειώσεις με στόχο τον μηδενισμό.

Η ύπαρξη των υψηλών δεσμεύσεων, σύμφωνα με τις απόψεις όλων των ελληνικών τραπεζών ευθύνεται για τα υψηλά επιτόκια χορηγήσεων και τη μεγάλη τους διαφορά με τα επιτόκια καταθέσεων. Οι δεσμεύσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους του χρήματος, για τις τράπεζες, που τις αναγκάζει να διατηρούν τα επιτόκια χορηγήσεων υψηλά, με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται οι επενδύσεις.

Έτσι, σύμφωνα πάντα με τις τράπεζες και σε αντίθεση με τις προτροπές του τέως Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και τότε (αρχές 1992) Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Τ. Χριστοδούλου, σημαντικά περιθώρια για μείωση των επιτοκίων δεν υπάρχουν αν δεν μειωθούν τα ποσοστά αναγκαστικών δεσμεύσεων. Οι τράπεζες υποστηρίζουν δηλαδή το κλασσικό φαινόμενο του crowding out (το ότι δηλαδή το δημόσιο έλλειμμα οδηγεί σε υψηλά επιτόκια και έτσι εκτοπίζει τις ιδιωτικές επενδύσεις) σε αντίθεση με τον κ. Χριστοδούλου που υποστήριξε ότι τα υψηλά επιτόκια οφείλονται σε έλλειψη ικανού βαθμού ανταγωνισμού στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Τα συμπεράσματα της παρούσης μελέτης σχετικά με την εξέλιξη του ανταγωνισμού στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα άλλωστε, μας οδηγούν στο

συμπέρασμα πως η άποψη των τραπεζών είναι γενικά σωστή.

Η τράπεζα της Ελλάδος έχει αναλάβει την υποχρέωση να μειώσει σταδιακά το ποσοστό των αναγκαστικών δεσμεύσεων ως το 25-30% μέχρι τις αρχές του 1992, πράγμα που αποτελεί τμήμα της δέσμευσης που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων με την Κοινότητα σχετικά με τους όρους για τη δεύτερη δόση του κοινοτικού δανείου (που ακόμα εκκρεμεί, Φεβρουάριος 1992). Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος (Δεκέμβριος 1990) η κατάργηση των δεσμεύσεων «θα οδηγήσει σ ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία θα αποτελέσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτουν εξαιτίας της μη υπαγωγής τους σε ανάλογο με τις εμπορικές τράπεζες υποχρεωτικές τοποθετήσεις και δεσμεύσεις διαθεσίμων, ενώ παράλληλα, θα σημειωθεί σύγκλιση των επιτοκίων δανεισμού προς το δημόσιο και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις» (όπως δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα» 30 Δεκεμβρίου 1990, σελ. Δ46).

2) Δεσμεύσεις για ειδικές χρηματοδοτήσεις. Και εδώ παρατηρείται κατάργηση των δεσμεύσεων για τις «ειδικές» χρηματοδοτήσεις των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Από τις 31 Μαΐου 1990 το ποσοστό αναγκαστικών δεσμεύσεων διαθεσίμων σε λογαριασμούς της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκε σε 9% και καταργήθηκε οριστικά την 1η Απριλίου 1991. Για τα παλαιά υπόλοιπα, μέχρις εξαντλήσεως τους διατηρήθηκε το ποσοστό 9%.

3) Ένα άλλο πολύ σημαντικό βήμα για την άσκηση νομισματικής πολιτικής είναι η δυνατότητα της τράπεζας της Ελλάδος από τις Μαρτίου 1990 να ενεργεί δημοπρασίες κρατικών χρεογράφων (open market operations). Παράλληλα, η πώληση τίτλων του Δημοσίου που διατηρεί η Κεντρική Τράπεζα στο χαρτοφυλάκιο της (με ή χωρίς συμφωνία επαναγοράς τους) μπορεί να γίνει προς το σύνολο των πιστωτικών

ιδρυμάτων. Με άλλη απόφαση της 13ης Αυγούστου 1990, στις δημοπρασίες αυτές μπορούν να συμμετέχουν πέραν των τραπεζών φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δηλαδή ιδιώτες και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Με την καθιέρωση των δημοπρασιών αυτών η Τράπεζα της Ελλάδος κάνει ένα αποφασιστικό βήμα από το σύστημα της κατευθυνόμενης παρέμβασης (DIRIGISME) προς το σύστημα της έμμεσης παρέμβασης στην ανοικτή αγορά, όπως το χρησιμοποιούν όλες οι κεντρικές τράπεζες των ανεπτυγμένων χωρών.

4) Δόθηκε η δυνατότητα στις εμπορικές τράπεζες να διενεργούν underwitting για εκδόσεις μετοχικού κεφαλαίου σε εταιρείες των οποίων οι μετοχές διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή (28η Μαρτίου 1990) οι τράπεζες (και η Αγροτική από την 1η Οκτωβρίου 1990) μπορούν να αναλαμβάνουν το underwitting χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας, με τον όρο ότι η τράπεζα που το κάνει θα πουλήσει μέσα σε 12 μήνες τους τίτλους που περιέχονται σε αυτή κατά τη διενέργεια αυτής της υπηρεσίας.

Για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς ελήφθησαν και άλλες αποφάσεις, όπως εκείνης που επεκτείνει τις δυνατότητες επένδυσης διαθέσιμων των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μετοχές και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων χωρίς ειδική έγκριση αλλά τηρώντας ορισμένους ειδικούς όρους.

5) Σχετικά με τον ορθολογικότερο έλεγχο του πιστωτικού τομέα, σημαντική απόφαση είναι εκείνη (7 Μαΐου 1990) που υποχρεώνει τις τράπεζες να ανακοινώνουν στην Τράπεζα της Ελλάδος κάθε συμμετοχή τους σε μετοχές των εταιριών του χρηματοπιστωτικού τομέα εφόσον αυτή η συμμετοχή ξεπεράσει το όριο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας. Οι εμπορικές τράπεζες μπορούν να επενδύουν σε ακίνητα, εφόσον οι επενδύσεις αυτές δεν ξεπερνούν το 50% των ιδίων κεφαλαίων τους.

6) Αποφάσεις ελήφθησαν και για την περαιτέρω διευκόλυνση ορισμένων πράξεων κίνησης κεφαλαίου με το εξωτερικό συμπληρώνοντας παλαιότερες αποφάσεις. Επιτρέπεται έτσι στα πιστωτικά ιδρύματα και στους δημόσιους οργανισμούς και επιχειρήσεις που δανείζονται σε συνάλλαγμα να προβαίνουν σε συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίου και νομίσματος χωρίς ειδική έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Επίσης οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων μπορούν να αναλαμβάνουν συνάλλαγμα για επενδύσεις τους σε τίτλους ξένων χρηματιστηρίων.

7) Κινήσεις κεφαλαίου: Από την 1η Ιανουαρίου 1993 απελευθερώνονται ουσιαστικά οι κινήσεις κεφαλαίου. Οι Έλληνες αποταμιευτές θα μπορούν να τηρούν λογαριασμούς καταθέσεων σε συνάλλαγμα χωρίς κανένα περιορισμό.

Η 1η Ιουλίου 1994 είναι η καταλυτική ημερομηνία για την πλήρη απελευθέρωση συναλλάγματος. Η απελευθέρωση της κίνησης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων περιλαμβάνει επιπλέον όλες τις οικονομικές συναλλαγές σε συνάλλαγμα που έχουν διάρκεια μικρότερη από ένα χρόνο.

Τα παραπάνω βέβαια θα ισχύσουν αν δεν δοθεί νέα παράταση για την πλήρη απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίου η Ε.Ο.Κ. δεν φαίνεται διατεθειμένη να κάνει.

8) Από την 1η Νοεμβρίου 1994, καταργείται σταδιακά η υποχρεωτική τραπεζική χρηματοδότηση του κρατικού προϋπολογισμού, όπως η άμεση πρόσβαση του δημοσίου στα ρευστά διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος. Με το παλιό καθεστώς το δημόσιο μπορούσε να καλύπτει μέχρι και το 10% της αύξησης των κρατικών δαπανών από τα ρευστά διαθέσιμα. Από τις 2 Ιανουαρίου 1992 άρχισε η λειτουργία προθεσμιακής αγοράς συναλλάγματος για τη δραχμή, δίνεται δηλαδή η δυνατότητα αγοράς συναλλάγματος σε προσυμφωνημένη τιμή.

9) Μία άλλη πιθανή εξέλιξη, είναι η δημιουργία ενός ελληνικού Libor μετά από

συμφωνία των εμπορικών τραπεζών, που θα είναι δείκτης επιτοκίων της δραχμής για 16 και 12 μήνες και θα ισχύει για όλες τις συναλλαγματικές πράξεις μεταξύ των τραπεζών.

10) Σχετικά με τα νέα τραπεζικά προϊόντα οι πιο σημαντικές εξελίξεις είναι :

α) Η δυνατότητα από μέρους εταιρειών να κρατούν καταθέσεις προθεσμίας (δικαίωμα που μέχρι πρόσφατα είχαν οι ιδιώτες).

β) Η προσφορά από τις εμπορικές τράπεζες προς τους πελάτες τους νέων προϊόντων όπως: Leasing factoring, δάνεια σε συνάλλαγμα και εγγυητικές επιστολές χωρίς προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

γ) Διατραπεζικά δάνεια.

5.2 ΕΠΙΤΑΓΗ

Τίτλος, με τον οποίο ο εκδότης τον διατάσσει τον πληρωτή να πληρώσει σε ορισμένο πρόσωπο ένα ορισμένο ποσό από τα χρήματά του που υπάρχουν κατατεθειμένα σ' αυτόν. Η επιταγή χρησιμοποιείται κυρίως σε τραπεζικές δοσοληψίες όταν π.χ. πρόκειται ο καταθέτης να αποσύρει χρήματα, από εκείνα που έχει καταθέσει σε μία τράπεζα ή άλλο πιστωτικό ίδρυμα. Για να κάνει ο καταθέτης χρήση της επιταγή, πρέπει να έχει κάνει ειδική συμφωνία με την τράπεζα, ότι θα αποσύρει τις καταθέσεις του με επιταγή. Την επιταγή υπογράφει ο εκδότης (καταθέτης) και την εκδίδει σε «διαταγή τρίτου» ή και του εαυτού του. Στην επιταγή αναφέρεται η ημερομηνία εκδόσεως και η ημερομηνία πληρωμής της. Η επιταγή είναι πληρωτέα αμέσως μόλις παρουσιαστεί κατά τον ορισμένο χρόνο πληρωμής της στον τόπο που ορίζεται να πληρωθεί. Με την επιταγή διευκολύνονται πάρα πολύ οι εμπορικές συναλλαγές. Μπορεί να μεταβιβαστεί με οπισθογράφηση και να χρησιμοποιηθεί σε θέση ρευστού χρήματος. Τιμωρείται αυστηρά από τον νόμο εκείνος που εκδίδει επιταγή, χωρίς να

έχει νόμιμο αντίκρισμα κατά την ώρα της πληρωμής της. Όταν χαθεί μία επιταγή, γίνεται ακύρωσή της με προσφυγή στο πρόεδρο πρωτοδικών του τόπου της πληρωμής της.

5.2.1. Α. Καρνέ επιταγών : Το άνοιγμα του λογαριασμού και η χορήγηση του καρνέ επιταγών διενεργείται από τον αρμόδιο εξουσιοδοτημένο λειτουργό του καταστήματος αφού πρώτα παραλάβει:

το καρτελάκι μητρώου Υποδειγμάτων Υπογραφών με τα στοιχεία ταυτότητας και την καρτέλα νομιμοποίησης, σε περίπτωση εταιρείας – πελάτη.

Διακίνηση καρνέ επιταγών: Γίνεται συμφωνία του υπολοίπου των καρνέ επιταγών που βρίσκονται στα χέρια του καταστήματος, σε συνδυασμό Βιβλίου Παραλαβής και Βιβλίου Χορήγησης (παραληφθέντα – χορηγηθέντα = υπόλοιπο).

5.2.2. Β. Εγγυημένη επιταγή : Είναι η επιταγή που εκδίδεται από φυσικό πρόσωπο μη έμπορο και σύρεται σε έντοκο τρεχούμενο λογαριασμό. Για την επιταγή αυτή έχει παρασχεθεί με ειδική κάρτα, η εγγύηση της τράπεζας που τηρεί τον λογαριασμό, μέχρι ορισμένου ποσού. (τώρα δρχ. 15.000).

Ως προς την καθιερωμένη εφαρμογή του θεσμού της εγγυημένης επιταγής σύμφωνα με τον οποίο:

Επιτρέπεται στα πιστωτικά ιδρύματα να εγγυούνται τις επιταγές που σύρονται σε βάρος τρεχούμενου λογαριασμού μέχρις ενός καθορισμένου ποσού κατά επιταγή.

Η εγγύηση της επιταγής παρέχεται με «κάρτα εγγύησης επιταγής» που εκδίδεται από την τράπεζα όπου τηρείται ο λογαριασμός.

Επιταγή που υπερβαίνει το συμφωνημένο ύψος εγγύησης, δεν καλύπτεται με την εγγύηση, ούτε και για το ποσό του ορίου εγγύησης.

5.2.3. Γ. Νόμιμη προθεσμία εμφάνισης επιταγής προς πληρωμή : Η νόμιμη

προθεσμία εμφάνισης της επιταγής προς πληρωμή είναι 8 ημέρες . Αρχίζει από την επόμενη της χρονολογίας έκδοσης της επιταγής και λήγει την ένατη ημέρα συμπεριλαμβανομένης της ημέρας έκδοσης. Αν η τελευταία για εμφάνιση ημέρας είναι αργία, η προθεσμία λήγει την πρώτη εργάσιμη μετά από αυτή ημέρα και σε περίπτωση ανυπέρβλητου κωλύματος ή ανωτέρα βίας την πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά την άρση του κωλύματος ή της ανωτέρας βίας.

5.2.4. Δ. Ακάλυπτη επιταγή : Ακάλυπτη είναι η επιταγή:

που ενώ πληρεί τα στοιχεία του Νόμου και νομίμως εμφανίζεται προς πληρωμή από τον κομιστή ή μέσω Γραφείου Συμψηφισμού δεν πληρώνεται από την τράπεζα, επειδή δεν υπάρχει επαρκές πιστωτικό υπόλοιπο στον λογαριασμό του εκδότη. Η χρησιμοποίηση της επιταγής σε μεγάλη έκταση, ως μέσον πληρωμής και η ανάγκη περιορισμού της κυκλοφορίας του ρευστού χρήματος κατά τις συναλλαγές προώθησαν την ιδέα της ανταλλαγής και του συμψηφισμού επιταγών με την ίδρυση Συμψηφιστικού Γραφείου.

Που δεν πληρώνεται από την τράπεζα, παρά την ύπαρξη διαθεσίμων, λόγω ανάκληση της έκδοσης της επιταγής από τον εκδότη της, μέσα στην νόμιμη προθεσμία εμφάνισης προς πληρωμή.

5.2.5. Ε. Μερικά ακάλυπτη επιταγή : Είναι η επιταγή που κατά την εμπρόθεσμη εμφάνιση της δεν καλύπτεται επαρκώς από το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού του εκδότη της.

5.2.6. ΣΤ. Ανάκληση επιταγής : Είναι η έγγραφη εντολή του εκδότη της προς την τράπεζα, μετά την εκπνοή της νόμιμης προθεσμίας εμφάνισης προς πληρωμή, για τη μη πληρωμή της επιταγής.

5.2.7. Ζ. Πρόωρη ανάκληση επιταγή : Είναι η ανάκληση πληρωμής που γίνεται από τον εκδότη είτε με έγγραφη εντολή για τη μη πληρωμή επιταγής έκδοσης του είτε με

έγγραφο δήλωση για την ανάκληση, πριν από την εκπνοή της νόμιμης προθεσμίας εμφάνισης προς πληρωμή.

5.2.8. Η. Μεταχρονολογημένη επιταγή : Είναι η επιταγή που η ημερομηνία έκδοσης της είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία εμφάνισής της προς πληρωμή.

5.2.9. Θ. Μεταχρονολογημένη ακάλυπτη επιταγή : Είναι η επιταγή που εμφανίζεται προς πληρωμή πριν από την ημερομηνία έκδοσης της και δεν πληρώνεται, επειδή δεν υπάρχουν αντίστοιχα διαθέσιμα.

5.2.10. Ι. Σφράγιση επιταγής : Είναι η βεβαίωση που υποχρεούται να αναγράφει η τράπεζα πάνω στο σώμα της επιταγής που σύρεται επί λογαριασμό που τηρείται σ'αυτή και δεν πληρώνεται μόνο για έλλειψη διαθεσίμων. Με τη σφράγιση εξομοιούται:

- η πρόωρη ανάκληση της επιταγής, και
- η μερικώς ακάλυπτη επιταγή.

Όταν η επιταγή που εμφανίζεται μέσα σε νόμιμη (8ήμερη) προθεσμία εμφάνισης προς πληρωμή:

- Στο Γραφείο Συμφηφισμού, ή
- Στο κατάστημα τήρησης του λογαριασμού,

δεν πληρώνεται επειδή ο σχετικός λογαριασμός καταθέσεων δεν έχει επαρκές υπόλοιπο, ή έχει ανακληθεί μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, ή πρόκειται για άγνωστο εκδότη κλπ., σφραγίζεται με την κατά περίπτωση βεβαίωση, υπογράφεται από τους κατά περίπτωση υπεύθυνος και επιστρέφεται, αυθημερόν, στον κομιστή της.

Η σφράγιση της επιταγής με την ημερομηνία εμφάνισής της προς πληρωμή γίνεται στο Κατάστημα όπου η επιταγή εμφανίζεται προς πληρωμή, ή στο κατάστημα όπου τηρείται ο σχετικός λογαριασμός, ή στα Γραφεία Συμφηφισμού, εφόσον εμφανίζεται εμπρόθεσμα και διαπιστώνεται τεκμηριωμένα η μη ύπαρξη «καλύμματος»

στον λογαριασμό στον οποίο σύρεται.

5.2.11. ΙΑ. Τραπεζικές επιταγές : Εκτός από τη χορήγηση Συναλλάγματος με τη μορφή ξένου χαρτονομίσματος, επιτρέπεται και η χορήγηση Συναλλάγματος με έκδοση επιταγών από Τραπεζών εξωτερικού, σύμφωνα με τις αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών ή ειδικών εγκρίσεων της Τράπεζας της Ελλάδος, μετά από σχετική αίτηση της Τράπεζας που μεσολαβεί για λογαριασμό πελατών της για λόγους σπουδών, υγείας, μεταφοράς εισοδημάτων, πληρωμής εξόδων, εμπορικούς, επαγγελματικούς, επιστημονικούς κλπ. όπως προβλέπεται κάθε φορά.

5.2.12. ΙΒ. Επιταγές που προορίζονται για την Υπηρεσία Διακίνησης Αγοραζομένων επιταγών εξωτερικού: Στην υπηρεσία αυτή στέλλονται οι επιταγές που σύρονται σε Τράπεζες του εξωτερικού και το νόμισμα που συμφωνεί με το νόμισμα της χώρας στην οποία σύρονται.

5.2.13. ΙΓ. Επιταγές που αποστέλλονται απ' ευθείας από το Κατάστημα σε Τράπεζες του εξωτερικού: Όλες οι άλλες επιταγές που αγοράζονται, εκτός από τις προαναφερθείσες, αποστέλλονται αυθημερόν στις καθορισμένες τράπεζες του εξωτερικού απευθείας από τα καταστήματα, για να πιστωθούν μέσω του λογαριασμού Συναλλάγματος που τηρεί η τράπεζα με αυτές.

5.2.14. ΙΔ. Δίγραμμη επιταγή: Είναι η επιταγή, στην εμπρόσθια όψη της οποίας τίθενται δύο παράλληλες και διαγώνιες γραμμές. Πληρώνεται μόνο σε τράπεζα ή σε πελάτη της τράπεζας αυτής.

5.2.15. ΙΕ. Πρόβλεψη επιταγής: Είναι η έγκριση που δίνεται για την πληρωμή της επιταγής από τον αρμόδιο εξουσιοδοτημένο λειτουργό της Τράπεζας, στην οποία τηρείται ο λογαριασμός του εκδότη, καλυμμένος με το αντίστοιχο υπόλοιπο της επιταγής.

5.2.16. ΙΣΤ. Τοκοφόρος ημερομηνία / valeur επιταγής : Valeur είναι η ημερομηνία από την οποία υπολογίζεται ή διακόπτεται η τοκοφορία των κατατεθειμένων ή αναλαμβανομένων αντίστοιχα κεφαλαίων από τον λογαριασμό του πελάτη.

5.2.17. ΙΖ. Πληρωμή επιταγών σε δραχμές : Πολλές φορές οι τράπεζες έχουν πέσει θύματα κακοπιστίας και έχουν υποστεί σοβαρές ζημιές από αγορά ακάλυπτων επιταγών αφερέγγυων κομιστών. Γι'αυτό και έχουν καθιερώσει αυστηρά διασφαλιστικά μέτρα για το θέμα αυτό, που επιβάλλεται να τηρούνται με μεγάλη σχολαστικότητα και να ελέγχεται διεξοδικά η εφαρμογή τους.

5.2.18. ΙΗ. Επανεπεξεργασία επιταγών : Αν και βασική αρχή είναι η επιταγή, που κατά την εμφάνιση της για πληρωμή δεν έχει το απαραίτητο διαθέσιμο υπόλοιπο, σφραγίζεται με την προβλεπόμενη κατά περίπτωση βεβαίωση και επιστρέφεται αυθημερόν στον κομιστή της, παρέχεται η δυνατότητα για ειδικές εξαιρετικές περιπτώσεις περιοριστικά καθορισμένες, να γίνεται επανεπεξεργασία της ακάλυπτης επιταγής και να ζητείται η πληρωμή της λόγω κάλυψης της εκ των υστέρων μέσα στην ίδια ημέρα.

5.2.19. ΔΙ. Συνέπειες για τον εκδότη ακάλυπτης επιταγής : Η σφράγιση ακάλυπτων επιταγών συνεπάγεται, για τον εκδότη κατ'αρχήν τη διακοπή κάθε μορφής συνεργασίας με την τράπεζα και ακόμη:

- Διακοπή χορήγησης στελέχους επιταγών οριστικά ή για ορισμένο, κατά περίπτωση, χρονικό διάστημα
- Επιστροφή στην τράπεζα των αχρησιμοποίητων φύλλων επιταγών.
- Επιβάρυνση τόκων με το καθορισμένο κάθε φορά επιτόκιο για τα χρεωστικά υπόλοιπα που προκύπτουν από την ανακατάταξη του λογαριασμού κατά Valeurs.
- Ποινική δίωξη με ανάλογες κατά περίπτωση ποινές.

5.2.20. ΔΙΙ. Αναγγελία ακάλυπτων επιταγών : Οι τράπεζες υποχρεούνται να αποστέλλουν αυθημερόν για πληρωμή τις επιταγές, που αγοράζουν ή που τους παραδίδονται προς είσπραξη, στις τράπεζες στις οποίες σύρονται και να επιστραφούν αυθημερόν τις ακάλυπτες, κατά το χρόνο λήξης τους, επιταγές και να τις αναγγέλουν ταυτόχρονα στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Η αναγγελία αφορά τόσο τις ακάλυπτες επιταγές, που διακινούνται μέσω του Τραπεζικού συστήματος, όσο και εκείνες που εμφανίζονται απευθείας από τους κομιστές.

5.3 ΧΡΕΟΓΡΑΦΙΑ

Τα χρεόγραφα, είναι απόδειξη ή τίτλος ενός ορισμένου ποσού, που αντιπροσωπεύει την οφειλή ενός οργανισμού ή μιας εταιρείας προς τον δανειστή κάτοχο του τίτλου.

Το κράτος, οι δήμοι, οι επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, οι μεγάλες εταιρείες προκειμένου να δανεισθούν ένα μεγάλο ποσό, το διαιρούν σε μικρά τμήματα και εκδίδουν ισάριθμες αποδείξεις, τις οποίες παραδίδουν στο δανειστή. Τα χρεόγραφα συνήθως είναι τίτλος μεταβιβάσιμος, δηλαδή ο κάτοχος ενός χρεογράφου μπορεί να το πωλήσει και να μεταβιβάσει την απαίτησή του και σε άλλο πρόσωπο.

Οι αγοραπωλησίες χρεογράφων γίνονται συνήθως σε ειδικούς χώρους και κάτω από αυστηρό κρατικό έλεγχο. Οι χώροι αυτοί λέγονται χρηματιστήρια. Τα χρηματιστήρια εκδίδουν καθημερινώς δελτία τιμών, όπου φαίνονται οι τιμές των διαφόρων χρεογράφων, που έχουν διαμορφωθεί κατά την ελεύθερη διαπραγμάτευση μεταξύ αγοραστών και πωλητών.

Όταν οι τιμές του χρηματιστηρίου ενός χρεογράφου υπερβαίνουν την ονομαστική τιμή αυτού, τότε λέγονται «υπέρ το άρτιο», όταν είναι κατώτερη, λέγονται «κάτω του αρτίου».

Τα καταστήματα της τράπεζας δέχονται χρεόγραφα από τους πελάτες τους, υπό μορφή ομολογιών και μετόχων και ακόμη Ομόλογα Δημοσίου ή Τραπεζών, καθώς και Έντοκα Γραμμάτια του Δημοσίου, είτε προς φύλαξη είτε προς ασφάλεια πιστοδοτήσεων κ.λ.π. Η διαχείριση τους περιέχει αρκετούς κινδύνους, όπως κλοπή, απώλεια, παραγραφή τοκομεριδίων κ.λ.π.

Για την πρόληψη ή των καταστολή αυτών των κινδύνων η τράπεζα έχει θεσπίσει δέσμη διασφαλιστικών μέτρων και ελέγχων, προληπτικών και κατασταλτικών, που επιβάλλεται και εφαρμόζονται πιστά.

Τα χρεόγραφα που διαχειρίζεται ένα κατάστημα είτε φυλάσσονται σ' αυτό είτε διαβιβάζονται στην αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία της Τράπεζας προς φύλαξη.

5.4 ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟ

Παρά τη μεγάλη ασφάλεια που παρέχει η φύλαξη αξιών, τιμαλφών, τίτλων κ.λ.π. στα θησαυροφυλάκια των καταστημάτων της τράπεζας, η διαχείριση τους και οι σχέσεις με τους πελάτες υπόκειται σε συγκεκριμένες διαδικασίες και σε αυστηρά διασφαλιστικά μέτρα για να εξασφαλισθεί η απαιτούμενη προστασία και για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στη λειτουργία των θησαυροφυλακίων.

5.5 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

Η καταγραφή της κίνησης ενός καταθέτη ή πελάτη για την παρακολούθηση του «δούναι» και «λαβείν» του. Ανάλογα με την καταγραφόμενη πράξη, ο λογαριασμός είναι χρεωστικός ή πιστωτικός. Χρεωστικός είναι, όταν εκείνος που δανείζεται από μία τράπεζα, παραμένει οφειλέτης για το ποσό του δανεισμού.

Πιστωτικός είναι, όταν εκείνος που καταθέτει στην τράπεζα, έχει λάβει το ποσό της κατάθεσής του. Ο λογαριασμός έχει συνήθως δύο σκέλη, το «δούναι» και το «λαβείν».

Ανάλογο με το ποιο σκέλος είναι το μεγαλύτερο, λέμε ότι ο λογαριασμός είναι χρεωστικός ή πιστωτικός.

5.5.1. Λογαριασμοί επ'ονόματι πρακτόρων ΟΠΑΠ

- Ο πελάτης προσκομίζει σχετικό σημείωμα του ΟΠΑΠ
- Συντάσσεται το καρτελάκι μητρώων υποδειγμάτων υπογραφών.
- Λαμβάνεται εξουσιοδοτική επιστολή του πράκτορα.
- Συντάσσεται το ειδικό σημείωμα για το δυσμενή για τον πελάτη στοιχεία και υπογράφεται δεόντως από τους αρμοδίους λειτουργούς του καταστήματος.
- Τα φύλλα επιταγών σφραγίζονται εκ των προτέρων σε διαταγή του ΟΠΑΠ.

5.6 ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Σύμφωνα με τον νόμο 1329/83 θεωρείται ενήλικος όποιος συμπληρώνει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του και συνεπώς μπορεί να συναλλάσσετε με την τράπεζα χωρίς καμία εξαίρεση.

Ο ανήλικος για τραπεζικές συναλλαγές εκπροσωπείται κατ'αρχήν και από τους δύο γονείς, που ενεργούν από κοινού. Αναλήψεις καταθέσεων γίνονται από κοινού μόνο εφόσον οι γονείς δηλώσουν εγγράφως ότι το αναλαμβανόμενο ποσό δεν αποτελεί κεφάλαιο της περιουσίας του ανηλίκου, γιατί δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το κεφάλαιο της περιουσίας τέκνου. Παρά μόνο σε περιπτώσεις εξαιρετικής ανάγκης και όπως ο νόμος ορίζει. Για οποιοσδήποτε άλλες συναλλαγές (άνοιγμα λογαριασμού, ανάληψη τόκων κ.λ.π.) μπορεί να ενεργεί και μόνος του καθένας από τους γονείς.

5.7 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Κατάθεση σε τράπεζα είναι η παράδοση χρηματικών ποσών σε ένα πιστωτικό ίδρυμα (που έχει κατά το νόμο το δικαίωμα να δέχεται καταθέσεις), στο οποίο ο καταθέτης έχει εμπιστοσύνη (πίστη) με την τυπική ή άτυπη συμφωνία, αφενός ότι η

τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει κατά την κρίση της και με ευθύνη της τα χρήματα που κατατίθενται κατά το συμφωνούμενο χρόνο (αν υπάρχει τέτοια συμφωνία) και αφετέρου ότι ο καταθέτης θα μπορεί να εισπράξει τόκο για το διάστημα παραμονής των χρημάτων στην τράπεζα, βάση επιτοκίου το οποίο γνωρίζει και ότι θα μπορεί να κάνει αναλήψεις από τα χρήματα που καταθέτει σε χρόνο που προσδιορίζεται από το είδος της κατάθεσης.

Οι καταθέσεις αποτελούν διευκόλυνση και εξασφάλιση του καταθέτη, αλλά και προσφορά αίματος στην τράπεζα, ώστε να μπορεί να συνεχίζει να αιματοδοτεί με κεφάλαια τις επιχειρήσεις (ένα ποσοστό καταθέσεων 20% υποχρεωτικά διατηρείται στο θησαυροφυλάκιο της τράπεζας). Για αυτές τις συναλλαγές που διενεργεί η τράπεζα με τους πελάτες της τηρείται απόλυτη εχεμύθεια και το φαινόμενο λέγεται «τραπεζικό απόρρητο». Οι καταθέσεις είναι πολλών τύπων, για τους οποίους υπάρχουν διαφορετικά επιτόκια. Συνοπτικά οι τύποι δίνονται στον πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Από 25.1.1999

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Εθνοταμειυτήριο	8,00%
Στεγαστικό Ταμειυτήριο	8,00%
Τρεχούμενος Λογαριασμός	6,50%
Εθνολογαριασμός (κλιμακούμενο επιτόκιο)	
• 5 εκατ. – 20 εκατ.	8,25%
• 20 εκατ. και άνω	8,50%
Μισθοδοτικός Plus (κλιμακωτό επιτόκιο)	
• μέχρι 2 εκατ.	8,00%
• 2 εκατ. και άνω	8,50%
Καταθέσεις για νέου	9,04%
Λογαριασμός Όψεως	διαπραγματεύσιμο
Καταθέσεις Προθεσμίας (όλες οι μορφές)	διαπραγματεύσιμο

Οι λογαριασμοί αυτών των καταθέσεων μπορεί να είναι επ'ονόματι ενός δικαιούχου (=ατομικοί λογαριασμοί), πολλών δικαιούχων από κοινού (=συμπλεκτικοί λογαριασμοί) ή και πολλών δικαιούχων εναλλακτικά (διαζευκτικοί λογαριασμοί). Ας σημειωθεί ότι ο τόκος των καταθέσεων θεωρείται εισόδημα και σε πολλές χώρες φορολογείται. Στην Ελλάδα, όμως τέτοια φορολογία δεν υπάρχει.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

1. Καταθέσεις όψεως (παρέχεται καρτέ επιταγών).   - άτοκες (μόνο για τους εμπόρους).   - έντοκες ή τρεχούμενοι λογαριασμοί (μόνο για τους μη εμπόρους και για μη εμπορικούς σκοπούς). (επιτόκιο = 12,5% ετησίως)   2. Καταθέσεις Ταμειυτηρίου (παρέχονται βιβλιάρια καταθέσεων).   - σε δραχμές (επιτόκιο 15% ετησίως).   - σε συνάλλαγμα (επιτόκιο 10% ετησίως περίπου).   3. Προθεσμιακές καταθέσεις (παρέχονται ειδικοί τίτλοι).   - Κοινές προθεσμιακές (δραχμές ή συνάλλαγμα).   - Υπό προειδοποίηση (δραχμές ή συνάλλαγμα), (επιτόκιο καταθέσεων σε δραχμές στο διάστημα 15,5% - 20% ετησίως)   4. Διάφοροι άλλοι όπως : (μηνιαίου εισοδήματος νεότητος κ.λ.π.)

Πηγή : «Χρηματοοικονομικά θέματα»

1. Χρήμα και Πιστωτικά Ιδρύματα
2. Αρχές λογιστικής 1998

5.7.1. Α. ΕΙΔΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

α) Καταθέσεις όψης : Συνήθως γίνονται από επιχειρήσεις. Οι αναλήψεις γίνονται σε πρώτη ζήτηση. Η κίνηση του λογαριασμού της κατάθεσης γίνεται με επιταγή, από στέλεχος που παραδίνεται στον καταθέτη. Το επιτόκιο είναι χαμηλό λόγω του φόρτου εργασίας που δημιουργείται σε βάρος της τράπεζας.

β) Καταθέσεις ταμειτηρίου : Γίνονται συνήθως από φυσικά πρόσωπα, χορηγείται βιβλιάριο καταθέσεων, οι αναλήψεις απ'αυτές είναι άμεσες, και το επιτόκιο είναι σχετικά υψηλό για να αποτελεί κίνητρο ώστε να τονώσετε η τάση για αποταμίευση.

γ) Καταθέσεις προθεσμιακές : Γίνονται με δέσμευση για χρονικό διάστημα 3,6 μηνών και 1 έτους (ή και περισσότερο) συμφέρουν στις τράπεζες γιατί δίνουν τη δυνατότητα τα ποσά που κατατίθενται να χρησιμοποιούνται για περισσότερο χρόνο και γ'αυτό το επιτόκιο τους είναι υψηλότερο με κλιμακωτή αύξηση για τους 3, για τους 6 μήνες για το 1ο έτος. Αν γίνει ανάληψή τους πριν από το χρόνο διάρκειάς τους καταβάλλεται από τον καταθέτη ποινή, ανάλογη με τον χρόνο που υπολείπεται μέχρι την κανονική λήξη τους. Για ειδικές προθεσμιακές καταθέσεις λαμβάνονται επιστολές από τους πελάτες για τον καθαρισμό του τρόπου καταβολής των τόκων για κάθε μήνα και πάνω στις καρτέλες αναγράφονται ο τρόπος και ο χρόνος απόδοσης.

δ) Προθεσμιακές καταθέσεις έναντι πιστοποιητικών καταθέσεων : Με την Π.Δ.Τ.Ε. 1091/87 επιτρέπεται στις τράπεζες να δέχονται προθεσμιακές καταθέσεις έναντι εκδιδόμενων τίτλων (πιστοποιητικά καταθέσεων). Καταθέσεις της μορφής αυτής μπορούν να πραγματοποιούν, ανεξάρτητα αν χρηματοδοτούνται ή όχι από το πιστωτικό σύστημα τα φυσικά πρόσωπα τα Ν.Π.Ι.Ι. και οι δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε μορφής. Το ελάχιστο ποσό κατάθεσης είναι 5.000.000 δρχ. Το πολύ ενδιαφέρον προϊόν που προσφέρουν τα «πιστοποιητικά καταθέσεων» είναι ότι αυτά αποτελούν ανώνυμους τίτλους, μεταβιβάσιμους και εμπορεύσιμους, που γίνονται

δεκτοί και ως εγγύηση..

ε) Τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης : Είναι παραλλαγή της κατάθεσης ταμειυτηρίου. Ανοίγεται μόνο για φυσικά πρόσωπα που δεν είναι έμποροι (αυστηρή προϋπόθεση), κινείται με επιταγές από στέλεχος που δίνει η τράπεζα για τη διευκόλυνση των τρεχουσών συναλλαγών και το επιτόκιο είναι μικρότερο από αυτό του ταμειυτηρίου λόγω της παρεχόμενης διευκόλυνσης.

ζ) Καταθέσεις υπό προειδοποίηση: Η εισαγωγή τους έγινε με την απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής (που ρύθμιζε τότε τα πιστωτικά θέματα) αρ. 1218/4/2/-10-61. Είναι κατάθεση υπό τους παρακάτω όρους :

1. Η αρχική κατάθεση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από ένα ορισμένο ποσό.
2. Ο λογαριασμός του καταθέτη δεν μπορεί επίσης να ξεπεράσει ένα όριο κατάθεσης.
3. Για την ανάληψη οποιουδήποτε ποσού απαιτείται έγγραφη προειδοποίηση προς την τράπεζα τουλάχιστον 3 μήνες πριν από την ημερομηνία της ανάληψης. Η ανάληψη πρέπει να γίνει μέσα σε 10 ημέρες από την ημερομηνία που καθορίζει η έγγραφη προειδοποίηση. Αλλιώς το δικαίωμα χάνεται και θα πρέπει να κατατεθεί νέα προειδοποίηση.

η) Δεσμευμένες καταθέσεις : Σύμφωνα με το αρ. 13 του Ν.Δ. 1704/39 οι απαιτήσεις φυσικών ή νομικών προσώπων, μονίμως εγκατεστημένων στην αλλοδαπή, οι οποίες είναι εκτελεστές στην Ελλάδα και δεν πηγάζουν από εμβάσματα σε ελεύθερο συνάλλαγμα, θεωρούνται δεσμευμένες. Τα κεφάλαια, που ανήκουν σε κατοίκους χωρών – μελών της Ε.Ο.Κ. και είχαν κατατεθεί σε δεσμευμένους λογαριασμούς μέχρι την 31/12/85, απελευθερώνονται συναλλαγματικά από 1/1/86 και μπορούν να εμβάσουν στο εξωτερικό. Για τις καταθέσεις της πιο πάνω κατηγορίας τηρούνται προϋποθέσεις που καθορίζονται κάθε φορά από τις αποφάσεις των Νομισμάτων Αρχών και τις οδηγίες της τράπεζας και αναφέρονται:

- Στην αποδοχή και στους δικαιούχους τέτοιων καταθέσεων.
- Στο επιτόκιο
- Στη λογιστική απεικόνιση τους ανάλογα με την προέλευσή τους κ.λ.π.
- Στις προβλεπόμενες αναγγελίες στην Τράπεζα της Ελλάδος
- Στην διακίνηση τους κ.λ.π.

Στα παραστατικά είσπραξης αναγράφεται αναλυτικά προέλευση του ποσού της κατάθεσης από εισοδήματα (ενοίκια, μερίσματα, τοκομερίδια κ.λ.π.) ή από εκποίηση (ακινήτων, χρεογράφων) ή είναι προϊόν συντάξεων κ.λ.π. Για αποδέσμευση δεσμευμένου λογαριασμού, που προέρχεται από ενοίκια, υποβάλλεται και εγκρίνεται προηγουμένως ο λογαριασμός διαχείρισης από την Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον τα ετήσια μισθώματα υπερβαίνουν το εκάστοτε καθορισμένο ποσό.

Η αποδέσμευση κεφαλαίων σε δραχμές ή για έμβασμα στο εξωτερικό, που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους χωρών – μελών της Ε.Ο.Κ. και είχαν κατατεθεί μέχρι των 31/12/85 σε δεσμευμένους λογαριασμούς γίνεται :

α) Με προσκόμιση

- Βεβαίωσης των αρμοδίων αρχών της χώρας εγκατάστασης, θεωρημένης από το Ελληνικό Προξενείο, από την οποία να προκύπτει η ιδιότητα του κατοίκου κράτους – μέλους της Ε.Ο.Κ. κατά την 31.12.85
- Πιστοποιητικού της αρμόδιας Οικονομικής Εφορίας για οφειλόμενο ή μη φόρο (αφαιρείται το έμβαστεο ποσό).

β) Με έμβασμα μέσω των κατά Περιφερειακή Διεύθυνση εξουσιοδοτημένων καταστημάτων της τράπεζας, κατά τα καθιερωμένα.

γ) Από άλλα καταστήματα, που έχουν τέτοιες περιπτώσεις, με αποστολή στα προηγούμενα καταστήματα:

- Επιστολής με οδηγίες για το έμβασμα,

- Των πρωτοτύπων των δικαιολογητικών αποδέσμευσης (αντίγραφα σ'αυτά).

θ) Καταθέσεις επ'ονόματι κατοίκων Ε.Ο.Κ. : Μετά την κατάργηση των δεσμευμένων λογαριασμών, οι κάτοικοι κρατών – μελών της ΕΟΚ (πλην Ελλάδος) μπορούν να ανοίγουν στο όνομά τους λογαριασμούς Καταθέσεων Δραχμών που θα είναι ελεύθερος εφόσον ο μοναδικός δικαιούχος του κάθε νέου λογαριασμού θα είναι αποδεδειγμένος κάτοικος ΕΟΚ. Για την δημιουργία δραχμικών λογαριασμών από τα πιο πάνω πρόσωπα, υποβάλλεται από αυτά ή τους πληρεξούσιους τους οφειλότες υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86, προς το Ελληνικό Δημόσιο, ότι είναι μόνιμοι κάτοικοι ή έχουν την κύρια έδρα τους σε συγκεκριμένη χώρα – μέλος της ΕΟΚ.

ι) Καταθέσεις σε Συνάλλαγμα : Επιτρέπεται η τήρηση λογαριασμών Καταθέσεων σε συνάλλαγμα από φυσικά ή νομικά πρόσωπα εσωτερικού ή εξωτερικού, μόνο εφόσον το κατατεθειμένο συνάλλαγμα ΔΕΝ είναι υποχρεωτικά ΕΚΧΩΡΗΤΕΟ στην Τράπεζα της Ελλάδος και εφόσον οι λογαριασμοί δημιουργούνται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζουν οι διατάξεις της Τράπεζας της Ελλάδος κάθε φορά και για κάθε κατηγορία Καταθέσεων σε Συνάλλαγμα:

Ειδικότερα, τηρείται ιδιαίτερος κατά πελάτη – καταθέτη φάκελος με όλα τα προβλεπόμενα, κατά την περίπτωση, δικαιολογητικά τροφοδότησης – διάθεσης Συναλλάγματος (αντίγραφα εντολών, φωτοτυπίες, cheques, διπλωματικά, ξένα χαρτονομίσματα κ.λ.π.), ιδιότητας – καταγωγής καταθέτη κ.λ.π. Τα κατατιθέμενα cheques στους λογαριασμούς Καταθέσεων σε Συνάλλαγμα.

- Καταχωρούνται στο ειδικό βιβλίο αγοραζομένων cheques
- Αποστέλλονται αυθημερόν στις ανταποκρίτριες Τράπεζες του εξωτερικού.
- Φωτοτυπούνται και από τις δύο όψεις τους και οι φωτοτυπίες τους τοποθετούνται στον ατομικό φάκελο του πελάτη.

κ) Καταθέσεις σε Συναλλάγμα μονίμων κατοίκων εσωτερικού : Γίνονται δεκτές

καταθέσεις σε Συναλλάγμα:

- Ταμειυτηρίου,
- Ταμειυτηρίου υπό προειδοποίηση, και
- Ταμειυτηρίου επί προθεσμία, υπέρ φυσικών, μονίμων κατοίκων Ελλάδος (Ελληνες ή ξένοι) και Ν.Π.Ι.Δ. με έδρα την Ελλάδα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τροφοδοτούνται με εντολές ή επιταγές εξωτερικού στο όνομα του καταθέτη, που προσκομίζονται από τον αρχικό δικαιούχο, ή με ξένα χαρτονομίσματα δηλωμένα στην Υ.Π.Ε.Ν.

Για την ανάληψη Συναλλάγματος, ξένων τραπεζογραμματειών ή Δραχμών:

- Υπολογίζονται τόκοι πρόωρης ανάληψης 6 μηνών, χωρίς προειδοποίηση ή μετά 10ήμερο από τη λήξη της.
- Υπολογίζονται τόκοι ποινής από την ανάληψη μέχρι τη λήξη της προειδοποίησης, μετά την προειδοποίηση αλλά πριν την πάροδο 6 μηνών.

5.8 ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Κατάταξη Χορηγήσεως κατά Κατηγορία και Είδος

Είδη δανείων		Βιομηχανία Ορυχεία κ.λ.π	βιοτεχνία	Γεωργικά Αλιευτικά	εμπορικά	Επαγ/τικά	Καταναλωτικά ιδιωτών
	Κεφάλαια Κινήσεως	X	X	X	X	X	
	Παγίων Εγκαταστάσεων (γήπεδα – ακίνητα)	X	X	X		X	
	Εξαγωγικά – Εισαγωγικά	X	X	X	X		
	Αγορά Α' υλών	X	X	X			
	Προμήθεια Μηχανολογικού εξοπλισμού	X	X	X		X	
	Προσωπικά, Διαρκών Καταναλωτικών Αγαθών						X
	Στεγαστικά						X

Σημ. Το σημείο X δηλώνει τους δυνατούς συνδυασμούς.

Οι χορηγήσεις ανάλογα με την χρονική διάρκεια τους διαιρούνται σε βραχυπρόθεσμες με διάρκεια το πολύ 1 χρόνο, μεσοπρόθεσμες με διάρκεια 1-3 έτη, και μακροπρόθεσμες με διάρκεια πάνω από 3 ή 5 χρόνια. Εξετάζονται τόσο από άποψη κατηγορίας όσο και από άποψη ειδών των δανείων. Ο πίνακας που παραθέσαμε διασαφηνίζει την κατάσταση. Τα δάνεια για κεφάλαια κίνησης είναι βραχυπρόθεσμα χρόνια, υψηλότοκα (επιτόκια πάνω από 21%) και αποσκοπούν στην κάλυψη πρόσκαιρων ταμειακών αναγκών των επιχειρήσεων. Για παράδειγμα όταν οι επιχειρήσεις δεν έχουν στα ταμεία τους τα αναγκαία κεφάλαια για πληρωμή μισθών των υπαλλήλων τους ή των προμηθευτών τους κ.λ.π. δανείζονται από τις τράπεζες.

Τα δάνεια για αγορά παγίων εγκαταστάσεων κα μηχανολογικού εξοπλισμού είναι μακροχρόνια και το επιτόκιο τους ξεκινάει από 18%. Η συνηθέστερη μορφή είναι

του τοκοχρεολυτικού δανείου. Η χορήγηση γίνεται σταδιακά και με την πρόοδο της επένδυσης. Είναι ενδεχόμενο να δοθεί μία «περίοδος χάριτος» κατά την οποία δεν καταβάλλονται οι δόσεις. Η εξυπηρέτηση γίνεται με τοκοχρεολυτικές δόσεις δηλαδή με καταβολή των τόκων και μέρος του κεφαλαίου του δανείου. Ο τόκος υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο του δανεισμού. Οι δόσεις των τοκοχρεολυσίων είναι σταθερές. Οι τόκοι μειώνονται με την πάροδο του χρόνου, ενώ αντίθετα το χρεολύσιο (ποσό που αντιστοιχεί στην επιστροφή του κεφαλαίου) αυξάνεται. Η διάρκεια συνήθως είναι μεταξύ 5-10 ετών. Σημειώνεται ότι σήμερα είναι δυνατή η δανειοδότηση επιχειρήσεων από τράπεζες του εσωτερικού και εξωτερικού σε συνάλλαγμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΙΔΙΩΤΩΝ

Από 25.1.1999

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

• Εθνοστέγη 3 με σταθερό επιτόκιο την 1 ^η τριετία	9,25%
• Εθνοστέγη – 5 με σταθερό επιτόκιο την 1 ^η πενταετία	7,75%
• Εθνοστέγη – 10 με σταθερό επιτόκιο την 1 ^η δεκαετία	7,50%
• Εθνοστέγη – 15 με σταθερό επιτόκιο την 1 ^η δεκαπενταετία	7,25%
• Στεγαστικό δάνειο κυμαινόμενου επιτοκίου Επιδοτούμενο ή μη	12,75%
• Δάνειο στεγαστικού ταμειωτηρίου επιδοτούμενο ή μη	11,75%
• Στεγαστικό δάνειο για αποκατάσταση παραδοσιακών / διατηρητέων κτιρίων με κυμαινόμενο επιτόκιο, επιδοτούμενο ή μη	11,75%
• Εθνοστέγη – Ευρώ με κυμαινόμενο επιτόκιο, αναπροσαρμοζόμενο κάθε 3μηνο	5,50%

Τα επιτόκια των δανείων Κτηματικής Πίστης προσαυξάνονται με ΕΦΤΕ.
Το επιτόκιο του δανείου ΕΘΝΟΣΤΕΓΗ ΕΥΡΩ προσαυξάνεται με εισφορά
του Ν. 128/75 και ΕΦΤΕ.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

• Πιστωτικές κάρτες	18,00%
• Προσωπικό δάνειο (μέχρι 1.000.000)	16,75%
• Κατανλωτικό δάνειο (μέχρι 8.000.000)	16,00%
• Εθνοδάνειο αυτοκινήτου	16,00%
• Εθνοδάνειο Οικιακού Εξοπλισμού	15,50%
• Εθνοδάνειο εορταστικό	15,00%
• Εθνοδιακοπές	15,00%
• Εθνοσπουδές	15,26%
- για έξοδα διαβίωσης	14,62%
- για έξοδα αρχικής εγκατάστασης και δίδακτρα	14,75%
• Υπεραναλήψεις μέσω τρεχούμενου λογαριασμού καταθέσεων	

Τα επιτόκια των δανείων Καταναλωτικής Πίστης προσαυξάνονται με εισφορά του Ν
128/75 και ΕΦΤΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Από 25.1.1999

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Δάνειο για κεφάλαιο κίνησης	12,50%
- με κυμαινόμενο επιτόκιο	
- με υπεαναλήψεις από λογαριασμό καταθέσεων όψεως (overdraft)	12,50%
- με επιτόκιο ΑΤΗΒΟΡ	
	μεταβαλλόμενο
Δάνειο για πάγιες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό (κυμαινόμενο επιτόκιο)	12,25%
Εθνο – Αναπτυξιακό – 3	
(με σταθερό επιτόκιο για 3 έτη)	10,25%
Εθνο – Αναπτυξιακό – 5	
(με σταθερό επιτόκιο για 5 έτη)	9,50%
Εθνο – Αναπτυξιακό – 7	
(με σταθερό επιτόκιο για 7 έτη)	8,75%
* Πλέον τυχόν περιθωρίου, εισφοράς του Ν. 128/75 και ΕΦΤΕ	

5.9 ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Τα στεγαστικά δάνεια αφορούν στην «στέγη» και γενικότερα στα ακίνητα. Χορηγούνται για αγορά 1ης κατοικίας, αγορά νέας κατοικίας, αγορά εξοχικής κατοικίας, επέκταση, βελτίωση, ανακαίνιση της κατοικίας, αγορά οικοπέδου. Το ύψος του χορηγούμενου δανείου καθορίζεται από κάθε τράπεζα και είναι μεταβλητό ορίζεται δε ως ποσοστό επί της αξίας του ακινήτου ή των απαιτούμενων δαπανών. Η διάρκεια του δανείου είναι μεγάλη και ποικίλλει κατά περίπτωση. Μπορεί λ.χ. για τον προσδιορισμό της διάρκειας να μπαίνει ως προϋπόθεση η ηλικία του δανειοδοτούμενου. Το δημόσιο για αγορά πρώτης κατοικίας επιδοτεί το επιτόκιο δανεισμού με ορισμένες προϋποθέσεις : Αυτές στο τέλος του 1994 ήταν οι εξής:

Οικογενειακή Κατάσταση	Σταθερό επιτόκιο 22,5		Κομινόμενο επιτόκιο 25%		Δικαιούχοι όσοι έχουν ετήσιο εισόδημα μέχρι το ποσό των δραχμών
	Ποσοστό επιδότησης	Επιδότηση σε μονάδες	Ποσοστό επιδότησης	Επιδότηση σε μονάδες	
Άγαμος	17%	3,8	18%	4,1	3.750.000
Έγγαμος	21%	4,7	22%	5	6.000.000
Έγγαμος με παιδί	29%	6,5	31%	7,1	7.000.000
Έγγαμος με δύο παιδιά	33%	7,4	36%	8,2	8.000.000
Έγγαμος με τρία παιδιά	38%	8,5	40%	9,2	9.000.000
Έγγαμος με τέσσερα παιδιά	42%	9,4	44%	10,1	10.000.000

5.10 ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Η καταναλωτική πίστη αφορά δανεισμό που χρησιμοποιείται για καταναλωτικούς σκοπούς, δηλαδή για αγορά καταναλωτικών αγαθών ή για δαπάνες συντήρησης. Από την Τράπεζα της Ελλάδος με την Πρ. Δ.Τ.Ε. 2286/28.1.90 αποφασίστηκε να επιτρέπεται η χορήγηση καταναλωτικών δανείων από τις τράπεζες :

1. Για αγορά διαρκών καταναλωτικών αγαθών μπορούν να δίνουν δάνεια από 1-8 εκατ. Δρχ.
2. Για προσωπικές ανάγκες μέχρι 1 εκατ. Δρχ.
3. Για την εξυπηρέτηση καταναλωτικών σκοπών οι τράπεζες μπορούν να επιτρέπουν τη δημιουργία χρεωστικών υπολοίπων σε τρεχούμενους λογαριασμούς καταθέσεων μέχρι το ποσό των 300.000 δρχ. (υπερανάληψη – overdraft).

Για την χορήγηση καταναλωτικού δανείου η τράπεζα παίρνει υπόψη την οικογενειακή κατάσταση αυτού που το ζητά, το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, τα περιουσιακά στοιχεία κ.α. Για δάνεια μέχρι 1 εκατ. δεν ζητείται εμπράγματη ασφάλεια.

Για ποσά άνω του (1) ενός εκατ. ζητείται εγγύηση με καταθέσεις σε δρχ. ή συναλλαγμα ή εγγράφεται προσημείωση υποθήκης σε ακίνητο.

Η εξόφληση γίνεται σε ίσες μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις. Τα επιτόκια είναι μεταβλητά. Το 11/94 κυμαίνονται μεταξύ 23,5 – 26% πλέον ΕΦΤΕ 4% επί των τόκων. Ορισμένες τράπεζες μάλιστα παρέχουν στους δανειολήπτες και ασφάλεια ζωής για την διάρκεια του δανεισμού.

Το πλεονέκτημα της καταναλωτικής πίστης είναι ότι δεν δίνει τη δυνατότητα για αγορές ειδών που είναι χρήσιμα ή και αναγκαία, αλλά λείπουν τα χρήματα για την προμήθειά τους.

Το μειονέκτημα είναι για το δανειστή ότι δεν γνωρίζει αν θα εισπράξει το ποσό που δανείζει ενώ ο δανειζόμενος μπορεί να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης και η αγορά των αγαθών με μεγάλα ποσά να αποτελέσει φορολογικό τεκμήριο. Μια από τις κύριες μορφές καταναλωτικής πίστης αποτελούν οι πιστωτικές κάρτες.

5.10.1. ΤΟ ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ

Μια από τις λειτουργίες του χρήματος είναι η χρησιμοποίησή του για τη διενέργεια των συναλλαγών.

Από το 1950 περίπου εμφανίσθηκε το «πλαστικό χρήμα» και λέγεται πλαστικό γιατί αντιπροσωπεύει από πλαστικό δελτίο – κάρτα, που έχει τυπωμένο το όνομα του δικαιούχου και τον κωδικό του αριθμό (ένα είδος ταυτότητας). Αυτό το χρησιμοποιεί ο δικαιούχος κατά διάφορους τρόπους με χρέωση της εκδότριας Α.Ε. (συνήθως τράπεζα ή ασφαλιστική εταιρία) η οποία εισπράττει στην συνέχεια το ποσό της χρέωσης από τον δικαιούχο οφειλέτη προσθέτοντας τον τόκο που αντιστοιχεί στον χρόνο διάρκειας της χρέωσης μέχρι την ημέρα της πληρωμής του οφειλόμενου ποσού και ορισμένων δικαιωμάτων. Η εκδότρια Α.Ε. παραχωρεί την κάρτα υπό ορισμένους όρους, όπως η

χρονική της διάρκεια και το ύψος του ποσού μέχρι το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Η εξόφληση γίνεται είτε στο τέλος του μήνα, είτε τμηματικά σε μηνιαίες δόσεις.

Οι πλαστικές κάρτες παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

5.10.2. Πλεονεκτήματα :

- Είναι εύχρηστες.
- Απαλλάσσουν τον κάτοχο από το φόρτο και τους κινδύνους των μετρητών.
- Η εξόφληση τους γίνεται μετά πάροδο ενός μήνα περίπου από τη χρησιμοποίησή τους.
- Διευκολύνουν τις αγορές άμεσων καταναλωτικών αγαθών.
- Εξυπηρετούν το λιανικό εμπόριο και συμβάλλουν στην αύξηση των πωλήσεών του.

5.10.3. Μειονεκτήματα :

- Οδηγούν σε υπερκαταναλωτισμό.
- Ωθούν σε σπατάλες γιατί παρασύρουν τους χρήστες σε αγορές πέρα από τις ανάγκες και πάνω από τις πραγματικές δυνατότητες.
- Αποτελούν φορολογικό τεκμήριο για τους κατόχους, σύμφωνα με ερμηνεία του Υπουργ. Οικονομικών (1994).
- Είναι γεγονός ότι πολύ και πολλούς εξυπηρετούν, επίσης όμως είναι βέβαιο ότι σε πολλούς προκάλεσαν (και προκαλούν) οικονομικά αδιέξοδα.

5.11 ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Οι μεσολαβητικές εργασίες περιλαμβάνουν 1 μεγάλο αριθμό διαφορετικών εργασιών.

Οι κυριότερες των οποίων δίνονται στον πίνακα 3 :

- Εγγυητικές επιστολές

- Εργασίες εξωτερικών (Εισαγωγές / Εξαγωγές)
- Συνάλλαγμα (Αγορά / Πώληση)
- Κίνηση Κεφαλαίων
- Αξιόγραφο
- Λοιπές εργασίες

5.11.1. α) Εγγυητικές επιστολές : Είναι η πιστοποίηση που κάνει η τράπεζα ότι κάποιος πελάτης της έχει τη δυνατότητα να φέρει εις πέρας μία εργασία που έχει αναλάβει. Πιο συγκεκριμένα είναι έγγραφη διαβεβαίωση (που περιβάλλεται με το κύρος της τραπεζικής εγγύησης) την οποία μία τράπεζα παρέχει ανέκκλητα προς έναν τρίτο υπέρ ενός πελάτη της.

5.11.2. β) Εργασίες εξωτερικού (εισαγωγές – εξαγωγές) : Το εισαγωγικό εμπόριο περιλαμβάνει το σύνολο των εμπορευμάτων που μία χώρα εισάγει από το εξωτερικό. Το εξαγωγικό εμπόριο περιλαμβάνει τις πωλήσεις εμπορευμάτων στο εξωτερικό. Επειδή και τα δύο είναι συναλλαγατοφόρα τα κράτη παίρνουν διάφορα μέτρα ενίσχυσης και ανάπτυξης τους θεσπίζοντας ορισμένα αναπτυξιακά κίνητρα. Για τη διεξαγωγή του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου η τράπεζα πραγματοποιεί ορισμένες σχετικές εργασίες. Κυριότερες είναι οι τραπεζικές πιστώσεις.

Πίστωση γενικά είναι η μεταβίβαση κινητών πραγμάτων από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε κάποιο άλλο με τη βεβαιότητα ότι θα υπάρξει η θέληση και η δυνατότητα για την επιστροφή τους.

Τραπεζική πίστωση είναι εκείνη που παρέχεται από μία τράπεζα προς ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Τραπεζικές πιστώσεις υπάρχουν διαφόρων ειδών αλλά κυριότερες είναι αυτές που παρέχονται στους εμπόρους.

- Άνοιγμα πίστωσης :

1. Γίνεται όταν η τράπεζα δίνει το δικαίωμα σε έναν πελάτη της να πάρει απ'αυτή ένα ποσό χρημάτων, με τον όρο να το επιστρέψει σε μεταγενέστερο χρόνο με τους συμφωνημένους όρους.

2. Γίνεται και σε περίπτωση αγοράς εμπορευμάτων, όταν παραχωρείται το δικαίωμα στον πωλητή να εισπράξει από μία τράπεζα που μεσολαβεί ένα χρηματικό ποσό πριν από τη φόρτωση των εμπορευμάτων που πωλεί.

- Πίστωση έναντι φορτωτικών εγγράφων : Ο αποστολέας εμπορευμάτων για τα οποία εκδόθηκε φορτωτική, την παραδίνει στην τράπεζα, με την εντολή να τη διαβιβάσει μέσω της ανταποκρίτριάς της τράπεζας στον παραλήπτη και συγχρόνως ζητεί από την τράπεζα του μέρος της αξίας, σαν προκαταβολή. Το σύστημα αυτό εξυπηρετεί τους εξαγωγείς και εφαρμόζεται με την έκδοση της φορτωτικής. (δηλαδή στην παράδοση των εμπορευμάτων στο μεταφορέα).

- Ενέγγυος πίστωση : Είναι πίστωση εγγυημένη με εμπορεύματα, που συνοδεύονται από φορτωτικά έγγραφα. Στην σύμβαση αυτή η τράπεζα συμφωνεί με έναν πελάτη της (εισαγωγέα – αγοραστή εμπορευμάτων) να ανοίξει πίστωση υπέρ ενός τρίτου (πωλητή εμπορευμάτων – εξαγωγέα) δεχόμενη να καταβάλλει μέσω της ανταποκρίτριάς της σ'αυτόν το ποσό της πίστωσης με την παράδοση της φορτωτικής.

- Πιστώσεις τριγωνικές (triangular credits) είναι εκείνες που ο δικαιούχος της μεταφέρει σε τρίτο πρόσωπο ή σε άλλη τράπεζα που είναι δανειστριά του. Έτσι, στη σχέση μεταξύ ανταποκρίτριάς τράπεζας και πωλητή παραμβαίνει ένα τρίτο πρόσωπο ή μία άλλη τράπεζα που εμφανίζεται ως δικαιούχος και εισπράττει αυτήν την αξία της φορτωτικής.

5.11.3. γ) Συνάλλαγμα : είναι η απαίτηση που έχει κάποιος σε ξένες νομισματικές μονάδες, πληρωτέες σε άλλη χώρα. Δηλαδή, οποιαδήποτε απαίτηση σε ξένο νόμισμα

που είναι πληρωτέα σε άλλη χώρα αποτελεί συναλλάγμα. Η αγορά συναλλάγματος που κάνουν οι τράπεζες μπορεί να αφορά ξένα χαρτονομίσματα ή πιστωτικά μέσα. Η αγορά ξένων χαρτονομισμάτων τα οποία δραχμοποιούνται γίνεται με ΒΑΣ (ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ) που απλά λέγεται το «Ροζ χαρτί» και είναι ημοναδική και μη αντικαταστάσιμη βεβαίωση. Η βεβαίωση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απαλλαγή από τεκμήριο φορολογίας όταν πρέπει να δικαιολογηθεί ένα ποσό ή με βάση αυτή τη βεβαίωση υπολογίζεται μειωμένος ο συντελεστής φορολογίας στην περίπτωση αγοράς ακινήτου.

5.11.4. δ) Κίνηση κεφαλαίων : Η κίνηση κεφαλαίων αναφέρεται στις εντολές μεταβίβασης ποσών (εμβάσματα). Πρόκειται για τραπεζική εντολή που έχει σκοπό την εξυπηρέτηση των συναλλασσομένων με μεταφορά χρημάτων από ένα τόπο σε άλλο.

Ο εντολέας ή καταθέτει στην τράπεζα ένα χρηματικό ποσό ή αποσύρει από τις καταθέσεις που διατηρεί σε μία τράπεζα ένα ποσό και δίνει γραπτή εντολή στην τράπεζα να μεταβιβασθεί το ποσό σ' ένα άλλο κατάστημά της από όπου θα το εισπράξει ο δικαιούχος.

Σήμερα, που εφαρμόζεται από όλες τις τράπεζες το σύστημα της αυτόματης άμεσης μεταβίβασης με τη λειτουργία κεντρικού computer με το οποίο είναι συνδεδεμένα όλα τα καταστήματα (ON LINE) αν ο δικαιούχος έχει λογαριασμό σε κάποια τράπεζα, ο αποστολέας καταθέτει τα χρήματα, κατ'ευθείαν σ' αυτό το λογαριασμό, παίρνοντας σχετική απόδειξη από την τράπεζα που βγαίνει μέσα από το σύστημα ON LINE.

5.11.5. ε) Λοιπές εργασίες : Στις λοιπές τραπεζικές εργασίες περιλαμβάνονται άλλες εργασίες όπως :

- ❖ Εφόφληση λογαριασμών πελατών από οφειλές σε ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ
- ❖ Εκμίσθωση θυρίδων θησαυροφυλακίου
- ❖ Παροχή συμβουλών και εμπορικών πληροφοριών και αγοραπωλισίες τίτλων
- ❖ Συμμετοχή σε επιχειρήσεις για στήριξή τους.
- ❖ Εκτέλεση χρηματοποστολών με μεταφοριά μέσα και λήψη μέτρων κατά των πιθανών κινδύνων, και άλλες πολλές εργασίες.

Για όλες αυτές τις εργασίες, η τράπεζα αμείβεται με ένα ποσοστό επί του αντιστοιχούντος ποσού. Το ποσοστό αμοιβής λέγεται «προμήθεια». Σε άλλες περιπτώσεις η προμήθεια είναι προκαθορισμένο ποσό. Για τη διενέργεια των εργασιών τους οι τράπεζες δημιουργούν εξειδικευμένες υπηρεσίες και ιδρύουν κατά τόπους καταστήματα (=δίκτυο καταστημάτων). Λόγω όμως της φύσεως του εκάστοτε οικονομικού περιβάλλοντος τα καταστήματα εξειδικεύονται σε προϊόντα. Έτσι, υπάρχουν μονάδες με έμφαση των εργασιών τους στις καταθέσεις, άλλες στις χορηγήσεις και άλλες στις μεσολαβητικές εργασίες. Αυτό σημαίνει ότι αρκετές μονάδες δεν παράγουν το σύνολο των τραπεζικών προϊόντων, αλλά μερικά μόνο από αυτά. Για παράδειγμα, οι μονάδες που λέγονται «θυρίδες» δεν παράγουν τα προϊόντα των χορηγήσεων, ενώ είναι αμφίβολο εάν παράγουν και αρκετές από τις μεσολαβητικές εργασίες.

5.12 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Από όσα εκτέθηκαν στις προηγούμενες παραγράφους γίνεται φανερό πως ο ρόλος των τραπεζών στην λειτουργία της οικονομίας είναι πολύ σημαντικός. Η ικανότητα συγκέντρωσης των καταθέσεων και η διοχέτευσή τους σε σωστές

χορηγήσεις παίζει ουσιαστικό ρόλο τόσο στον προσδιορισμό του ύψους του Εθνικού Εισοδήματος όσο και στην προσπάθεια αύξησής του. (=ανάπτυξη της οικονομίας).

Εκτός όμως από αυτό, οι τράπεζες επηρεάζουν το εισόδημα και κατά έναν άλλο τρόπο. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες, μέσα στην φυσιολογική τους λειτουργία, δημιουργούν εικονικό (=λογιστικό) χρήμα, το οποίο με τη σειρά του αυξάνει τη ρευστότητα της οικονομίας (=προσφορά χρήματος) πέρα από το επίπεδο που έχει καθορίσει η κυβέρνηση με την νομισματική της πολιτική. Η πρόσθετη αυτή προσφορά του χρήματος δημιουργείται ως εξής:

Κάθε τράπεζα είναι υποχρεωμένη να κρατά ένα ποσοστό των καταθέσεών της έστω, σαν ταμειακά ρευστά. Το υπόλοιπο $(1 - v)$ μπορεί να το δανείζει. Έστω τώρα, ότι κάποια τράπεζα, χορηγεί δάνειο. Εάν ο πελάτης καταθέσει το ποσό αυτό σε μία άλλη τράπεζα η τελευταία μπορεί να δανείσει ένα ποσό ανάλογο του $(1 - v)$. Το δάνειο αυτό μπορεί να κατατεθεί σε μία Τρίτη τράπεζα, και αφού αφαιρεθεί ένα ποσοστό να ξαναχορηγηθεί σε πελάτη της. Η διαδικασία αυτή που καλείται «πολλαπλασιαστική» σταματάει όταν όλο το αρχικό ποσό που χορηγήθηκε μηδενιστεί από τις διαδοχικές δεσμεύσεις.

Η εν λόγω διαδικασία δείχνει ότι ενώ οι τράπεζες ενήργησαν μέσα στα νόμιμα πλαίσια, έδωσαν εντούτοις το δικαίωμα κυριότητας μέρους των αρχικών χορηγήσεων σε αρκετά άτομα τα οποία και μπορούν να τις μετατρέψουν σε δαπάνη – ζήτηση επηρεάζοντας έτσι το εισόδημα της οικονομίας. Το παρακάτω παράδειγμα διασαφηνίζει την κατάσταση.

Έστω ότι ο λόγος ρευστότητας είναι 10% δηλαδή $v=0,1$. Έστω ακόμα ότι γίνεται μία αρχική χορήγηση ύψους 100 μονάδων, δηλαδή έστω ότι $\Delta L = 100$. Η πολλαπλασιαστική διαδικασία αυτού του παραδείγματος δίνεται στον πίνακα 4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Παράδειγμα Πολλαπλασιαστικής Διαδικασίας

ΤΡΑΠΕΖΑ	ΝΕΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗ	ΝΕΑ ΡΕΥΣΤΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	ΝΕΑ ΔΑΝΕΙΑ
1 ^η	-	-	100
2 ^η	100	10	90
3 ^η	90	9	81
4 ^η	81	8,1	72,9
5 ^η	72,9	7,29	65,61
⋮	⋮	⋮	⋮
⋮	⋮	⋮	⋮
⋮	⋮	⋮	⋮
Συνολική Προσφορά Λογιστικού Χρήματος		-	1.000

1) Υποτίθεται ότι οι καταναλωτές δεν κατακρατούν χρήμα

Από το παράδειγμα φαίνεται ότι όταν τελειώσει η πολλαπλασιαστική διαδικασία, η αρχική χορήγηση των 100 μονάδων θα δημιουργήσει 1.000 μονάδες πρόσθετου χρήματος. Η πρόσθετη προσφορά χρήματος (=ΔΜ) που προκαλεί η πρόσθετη χορήγηση (=ΔL) ισούται με :

$$(\Delta M) = (\Delta L) \cdot \left(\frac{1}{v}\right)$$

ή

$$\frac{\Delta M}{\Delta L} = \frac{1}{v}$$

Ο λόγος $\frac{\Delta M}{\Delta L}$ λέγεται «τραπεζικός πολλαπλασιαστής» και είναι έννοια ανάλογη του πολλαπλασιαστή της οικονομίας. Εάν ο αριθμός των τραπεζών είναι περιορισμένος,

έστω η τότε ο τραπεζικός πολλαπλασιαστής γίνεται :

$$\frac{\Delta M}{\Delta L} = \frac{1 - (1 - V)^n}{v}$$

Αυτό σημαίνει ότι εάν στην αγορά δεν υπάρχουν πολλές τράπεζες αλλά έστω,

μόνο 4, τότε το πρόσθετο ποσό χρημάτων που δημιουργεί η χορήγηση των 100 μονάδων περιορίζεται στις 344 μονάδες περίπου.

Η σχέση (1) λέγεται «στατικός» πολλαπλασιαστής, σε αντίθεση με την σχέση (2) που λέγεται δυναμικός πολλαπλασιαστής. Είναι φανερό πως ο στατικός είναι μεγαλύτερος του δυναμικού πολλαπλασιαστή επειδή το v είναι πάντοτε μικρότερο της μονάδας. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι τράπεζες εκτός από το ρόλο της συγκέντρωσης των κεφαλαίων και της διοχεύσεώς τους σε κατάλληλες επενδύσεις συντελούν και στην αύξηση της προσφοράς του χρήματος με τις ανάλογες επιδράσεις πάνω στο εισόδημα της οικονομίας.

5.13 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ, ΜΕΤΟΧΕΣ, ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

Το χρηματιστήριο είναι ένας θεσμός ο οποίος αναφέρεται στην κεφαλαιαγορά. Συγκεκριμένα, σε αυτό γίνεται η αγοραπωλησία χρηματιστηριακών τίτλων. Οι τελευταίοι είναι οι μετοχές και οι ομολογίες. Μετοχές είναι οι τίτλοι κυριότητας των επιχειρήσεων. Δηλαδή, το κεφάλαιο κάθε επιχείρησης διαιρείται σε ίσα μέρη και κάθε μέρος είναι μία μετοχή. Αυτός που κατέχει το 51% των μετοχών ελέγχει την επιχείρηση. Οι μετοχές έχουν ονομαστική αξία και αποδίδουν ανάλογα με τα κέρδη της επιχείρησης δηλαδή είναι τίτλοι μεταβλητής απόδοσης. Γίνεται γενικά αποδεκτό πως καθώς αυξάνουν τα κέρδη αυξάνουν και οι χρηματιστηριακές τιμές των μετοχών της αντίστοιχης επιχείρησης, ενώ οι ονομαστικές τιμές μένουν αμετάβλητες.

Ομολογίες είναι οι τίτλοι υποχρέωσης των δανειζόμενων προς τους δανειστής τους. Π.χ. μία δημόσια επιχείρηση χρειάζεται δάνειο. Αντί να προσφύγει σε μία τράπεζα, διαιρεί το ποσό που χρειάζεται σε ίσα μέρη. Κάθε μέρος λέγεται ομολογία. Κάθε ομολογία έχει μία ονομαστική τιμή και ένα επιτόκιο απόδοσης πάνω στο κεφάλαιο. Είναι φανερό πως καθώς αυξάνει το επιτόκιο της αγοράς σε σχέση με το

επιτόκιο απόδοσης της ομολογίας, η απόδοσή της πέφτει, με αποτέλεσμα να πέφτει και η τιμή της στην αγορά (χρηματιστήριο). Το αντίστροφο ισχύει στην περίπτωση πτώσης του επιτοκίου της αγοράς. Επειδή η απόδοση της ομολογίας είναι το σταθερό επιτόκιο, ο εν λόγω τίτλος λέγεται και τίτλος «σταθερής απόδοσης».

Τόσο οι μετοχές όσο και οι ομολογίες εκδίδονται με το σκοπό εξεύρεσης κεφαλαίων.

5.14 ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το Δ.Ν.Τ. είναι διεθνές νομισματικό ίδρυμα, η ίδρυση του οποίου αποφασίστηκε το 1944, στην προαναφερθείσα διεθνή σύνοδο του Bretton Woods. Οι κυριότεροι σκοποί του ταμείου αυτού είναι:

- i) Η προαγωγή της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας.
- ii) Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου (χωρίς την έγκριση του Ταμείου απαγορεύεται η εισαγωγή ή η διατήρηση περιορισμών στις τρέχουσες διεθνείς συναλλαγές).
- iii) Ο καθορισμός συστήματος σταθερών ισοτιμιών εθνικών νομισμάτων και η παρεμπόδιση καταστροφικών ανταγωνιστικών υποτιμήσεων. (Το 1978, όμως, το Ταμείο επέτρεψε στην αποδέσμευση των χωρών – μελών του από το σύστημα αυτό).
- iv) Η άρση των συναλλαγματικών εμποδίων των διεθνών συναλλαγών και η χορήγηση δανείων για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών των χωρών – μελών

Κάθε χώρα – μέλος του Δ.Ν.Τ. συνεισφέρει στο κοινό ταμείο ένα ποσό σε χρυσό και ρευστά και ανάλογα με την εισφορά της έχει δικαίωμα παροχής δανείου. Τα τελευταία χρόνια τα διαθέσιμα του Ταμείου αυξήθηκαν με τη χρήση ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων αυξάνοντας τα δάνεια και συνεπώς και η ρευστότητα της παγκόσμιας οικονομίας. Διεθνώς τα δικαιώματα αυτά είναι γνωστά ως SDRs («ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα») και αποκαλούνται και «χάρτινος χρυσός». Τα SDRs είναι δάνεια χωρίς ειδικούς όρους που μπορούν να πάρουν οι χώρες – μέλη του Ταμείου,

ανάλογα και πάλι με την εισφορά τους. Αποσκοπούν και αυτά στην χρηματοδότηση ελλειμμάτων των χωρών – μελών και είναι δυνατή η μερική μεταβίβασή τους από μέλος σε μέλος. Εντούτοις, η δημιουργία νέων SDRs απαιτεί τη σύμφωνη γνώμη των μελών – χωρών του Ταμείου. Τελευταία το Δ.Ν.Τ. εξέδωσε ειδικούς τίτλους που γίνονται δεκτοί στις διεθνείς οικονομικές συναλλαγές σαν χρήμα. Τέτοιου είδους ενέργειες συντελούν, ώστε το Ταμείο να μετατραπεί σταδιακά σε Παγκόσμια Κεντρική (εκδοτική) Τράπεζα. Οι ενέργειες αυτές συντελούν ακόμα και στον προσδιορισμό των συνολικών χρηματικών διαθεσίμων σε παγκόσμια κλίμακα έτσι ώστε η παγκόσμια οικονομία να απαλλαγεί από τον καθοριστικό ρόλο που έχει γι'αυτήν σήμερα η παραγωγή χρυσού, η ζήτηση χρυσού ή το ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών μεγάλων χωρών όπως οι Η.Π.Α.

5.15 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Ε.Ν.Σ. δημιουργήθηκε το Μάρτιο του 1979 και αποσκοπεί στην νομισματική ενοποίηση των χωρών – μελών της Ε.Ο.Κ. Απώτερος στόχος φαίνεται ότι είναι η μετατροπή του σε Κεντρική (Εκδοτική) Τράπεζα της Κοινότητας, ώστε να γίνει δυνατός ο καθορισμός της κοινής Ευρωπαϊκής Νομισματικής Πολιτικής. Ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή έγινε με τη δημιουργία του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος που λέγεται Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (Ε.Ν.Μ.) ή European Currency Unit (ECU). Μέχρι σήμερα αυτή η νομισματική μονάδα δεν έχει πάρει μορφή χαρτονομίσματος ή κέρματος, αλλά χρησιμοποιείται σαν μονάδα αξίας των διαφόρων χρηματικών συναλλαγών των μελών της κοινότητας. Είναι ακόμα, η αποκλειστική νομισματική μονάδα στην Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ). Δηλαδή, είναι το νόμισμα με το οποίο η Ε.Ο.Κ. πληρώνει και εισπράττει στον τομέα της Γεωργίας. Τελευταία άρχισαν να συνάπτονται και δάνεια σε Ε.Ν.Μ., ενώ υπάρχουν

σοβαρές προσπάθειες καθορισμού της σαν επίσημο νόμισμα συναλλαγών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου προτείνεται κατ'αρχάς η ταυτόχρονη κυκλοφορία της Ε.Ν.Μ. με τα εθνικά νομίσματα, με προοπτική τη σταδιακή τους αντικατάσταση από την εν λόγω νομισματική μονάδα.

Η Ε.Ν.Μ. είναι μία νομισματοδέσμη, δηλαδή ένα «καλάθι νομισμάτων», που αποτελείται από όλα τα εθνικά νομίσματα των χωρών – μελών της Κοινότητας. Κάθε νόμισμα συμμετέχει με ένα διαφορετικό ποσοστό στη δέσμη ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα της χώρας του νομίσματος, Δηλ. κάθε εθνικό νόμισμα συμμετέχει στη διαμόρφωση της ισοτιμίας της Ε.Ν.Μ., ανάλογα με το εθνικό προϊόν και το ύψος του εξωτερικού εμπορίου της αντίστοιχης χώρας. Ο πίνακας 5 δείχνει τη συμμετοχή των (10) εθνικών νομισμάτων στη διαμόρφωση της ισοτιμίας της Ε.Ν.Μ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Αναλογική Συμμετοχή των Εθνικών Νομισμάτων των Χωρών – Μελών της ΕΟΚ στη διαμόρφωση της Ισοτιμίας της ΕΝΜ. Σεπτέμβριος 1984.

	Ποσοστό	Ποσό Εθνικού Νομίσματος	Ποσοστό
Μάρκο Δ. Γερμανίας	32%	0,719	DEM
Φράγκο Γαλλίας	19%	1,31	FRE
Στερλίνα Βρετανίας	15%	0,0878	GBR
Λιρέτα Ιταλίας	10,2%	140,000	ITL
Φιορίνι Ολλανδίας	10,1%	0,256	NGL
Φράγκο Βελγίου	8,2%	3,71	BEG
Κορώνα Δανίας	2,7%	0,219	DKK
Δραχμή Ελλάδος	1,3%	1,15	GRD
Στερλίνα Δημοκρατίας	1,2%	0,00871	IEP
Φράγγο Λουξεμβούργου	0,3%	1,14	LUF

Πηγή : Οικονομικός Ταχυδρόμος 10 Ιανουαρίου 1985.

1) Η είσοδος Ισπανίας και Πορτογαλίας θα διαφοροποιήσει την εύλογο συμμετοχή.

Η Ε.Ν.Μ. είναι πολύ σταθερό νόμισμα επειδή η υποτίμηση ή η ανατίμηση ενός εθνικού νομίσματος επηρεάζει την τιμή της μόνο κατά το ποσοστό της συμμετοχής του στη δέσμη. Αυτό σημαίνει ότι η υποτίμηση της δραχμής πολύ λίγο επηρεάζει την αξία της Ε.Ν.Μ., σε αντίθεση με την υποτίμηση π.χ. του Γερμανικού Μάρκου κατά το ίδιο ποσοστό. Έτσι, εάν η υποτίμηση της δραχμής είναι της τάξεως του 20% τότε η Ε.Ν.Μ. υποτιμάται μόνο κατά $0,2 \times 0,13 = 0,0026$ ή 0,26%.

Εάν όμως υποτιμηθεί το Γερμανικό Μάρκο κατά 20% τότε η Ε.Ν.Μ. υποτιμάται κατά: $0,2 \times 0,32 = 0,064$ ή 6,4%

Ας σημειωθεί τέλος, ότι η αξία μίας Ε.Ν.Μ. σε κάποιο νόμισμα βρίσκεται από τη μετατροπή των ποσών των επί μέρους νομισμάτων της δεύτερης στήλης του πίνακα 5 στο νόμισμα αυτό.

Στις 22/12/1985, μία μονάδα Ε.Ν.Μ. ισοδυναμούσε με 132.042 δρχ. (πώληση).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

6. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι το 1992 το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν μπορεί να συγκριθεί από την άποψη της ανάπτυξης με τα άλλα συστήματα των αναπτυγμένων βιομηχανικών χωρών, παρόλο που η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από την περίοδο που άρχισε πολύ η απελευθέρωση του το 1986 – 87. Το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα είναι σήμερα πολύ πιο σύγχρονο, πιο αυτοματοποιημένο και προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες που ήσαν άγνωστα λίγα χρόνια πριν. Το «χάσμα» υπήρχε ανάμεσα στο απηρχαιωμένο, υπερπροστατευμένο αναποδοτικό και αναποτελεσματικό ελληνικό σύστημα και στα εξελιγμένα συστήματα των αναπτυγμένων χωρών στις αρχές της δεκαετίας του 1980 έχει μειωθεί αισθητά και θα εξαφανιστεί αν το ελληνικό σύστημα συνεχίσει τη γρήγορη αναπροσαρμογή των τελευταίων ετών, εν όψη μάλιστα και της προβλεπόμενης Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE).

Στο κέντρο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος βρίσκεται η Τράπεζα της Ελλάδος, με την ιδιομορφία πως ενώ είναι κεντρική τράπεζα οι μετοχές είναι εισαγμένες στο χρηματιστήριο, χρηματοδοτεί ως κανονική εμπορική τράπεζα της επιχειρήσεις του δημοσίου, έχει κέρδη και μοιράζει μερίσματα.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την ONE, το καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος πρέπει να αλλάξει, ώστε να μην έχει πια οποιεσδήποτε ειδικές σχέσεις με το Υπουργείο Οικονομικών και να μην ασκεί «πιστωτική πολιτική» με τη στενή έννοια του όρου, όπως έκανε δηλαδή μέχρι σήμερα με τη μορφή ειδικών κανονισμών, ρυθμίσεων, κλπ αλλά να αναλάβει την αποστολή που έχουν άλλες κεντρικές τράπεζες, όπως η Μπούντεσμπανκ. Η εισαγωγή της χρήσης του

προεξοφλητικού επιτοκίου, ως μέσον νομισματικής πολιτικής, από το Μάρτιο του 1993 αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

6.2 ΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Πρέπει να λυθούν δύο προβλήματα ακόμη. Πρώτον η Τράπεζα της Ελλάδος δεν θα πρέπει να έχει πλέον ιδιώτες μετόχους και επομένως η μετοχή της δεν θα πρέπει να είναι διαπραγματεύσιμη* διαφορές που έχουν εγγραφεί στον ισολογισμό της, ύψους 2 τρις. Δρχ. ή 10% του Α.Ε.Π. Προκειμένου να καταλήξουμε σε συμπέρασμα για την εξέλιξη του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα εξετάζουμε μια σειρά από δείκτες.

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν είναι : ενεργητικό, κέρδη, χορηγήσεις, καταθέσεις, καθώς και η απόδοση επί του ενεργητικού (ROA, return on assets) και απόδοση επί του ιδίου κεφαλαίου (ROE, return on equity). Οι δύο τελευταίοι δείκτες αντιστοιχούν περίπου με τους γνωστούς δείκτες των άλλων επιχειρήσεων, ποσοστό κέρδους επί του κύκλου εργασιών και ποσοστό κέρδους επί του ιδίου κεφαλαίου.

Παρατηρούμε πως ενώ ο ελληνικός τραπεζικός τομέας κυριαρχείται ακόμη από δύο μεγάλες τράπεζες που κατέχουν σημαντικό μερίδιο αγοράς, το μερίδιό τους σε όλους τους δείκτες μειώνεται στη διάρκεια της περιόδου, ενώ αντίθετα το ποσοστό των μικρότερων τραπεζών μεγαλώνει ιδιαίτερα μάλιστα στο δείκτη «μερίδιο κερδών».

Αυτό σημαίνει πως ο ανταγωνισμός εντείνεται στη διάρκεια της περιόδου,

---

* ROE : return on equity, αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων. Ο δείκτης αυτός δείχνει πόσο αποδοτικό είναι το ίδιο κεφάλαιο, σε ποσοστό, ROE π.χ. 25% σημαίνει πως 100 δραχμές αποφέρουν απόδοση (εσωτερικό επιτόκιο) 25 δραχμές. Είναι φανερό πως το ROE μπορεί να συγκριθεί με το επιτόκιο καταθέσεων (ή διατραπεζικό επιτόκιο). Αν το ROE μιας τράπεζας είναι κατώτερο από τα παραπάνω επιτόκια, τότε θεωρητικά η τράπεζα θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη της με το να σταματήσει τις τραπεζικές της εργασίες και να τοποθετήσει όλο της το ίδιο κεφάλαιο σαν κατάθεση με το ισχύον επιτόκιο.

ROA : return on assets, απόδοση ενεργητικού. Είναι ο δείκτης απόδοσης για το σύνολο των δραστηριοτήτων της τράπεζας. Χαμηλό ROA Π.Χ. σημαίνει πως η τράπεζα έχει στο σύνολό της

φαινόμενο που αναμένουμε να ενταθεί ακόμη περισσότερο στα επόμενα χρόνια ως αποτέλεσμα της πλήρους απελευθέρωσης των κινήσεων κεφαλαίων και της τραπεζικής αγοράς γενικότερα και της εισόδου νέων ιδιωτικών τραπεζών. Δύο σημεία πρέπει να υπογραμμισθούν εδώ : Πρώτον, ότι οι ιδιωτικές τράπεζες εμφανίζονται ιδιαίτερα ανταγωνιστικές έχοντας αυξήσει τα μερίδια αγοράς τους και δεύτερον, ότι οι ιδιωτικές τράπεζες είναι πολύ περισσότερο αποδοτικές από τις κρατικές στο σύνολό τους μια και το μερίδιο στα κέρδη αυξήθηκε από 8,4% σε 36,3% δηλαδή 432%. Προκαλεί εντύπωση μάλιστα το γεγονός ότι η αύξηση των κερδών προήλθε με μηδαμινή αύξηση του μεριδίου των χορηγήσεων (από 6% σε 6,06%) και μικρή των καταθέσεων (από 7,4% σε 8,84%).

Στη σύγχρονη εποχή, στον τραπεζικό χώρο έχουν υιοθετηθεί προϊόντα της σύγχρονης τεχνολογίας. Έτσι, έχει εισαχθεί ένα σύστημα αυτόματης χρεωπίστωσης λογαριασμών που λέγεται «σύστημα on line». Υπάρχουν επίσης μηχανήματα, τα ΑΤΜ, που τοποθετούνται έξω από τα καταστήματα του δικτύου, και μπορούν αυτόματα να κάνουν καταθέσεις ή να δίνουν χρήματα σε πελάτες, των τραπεζών, σε 24ωρη βάση. Πιο προχωρημένη τεχνολογία που δεν έχει εισαχθεί ακόμα στην Ελλάδα, είναι : α) το θέμα του home – banking, όπου ο πελάτης, από ένα τερματικό μικροϋπολογιστού που έχει σπίτι του, συνδεδεμένο με τον κεντρικό Η/Υ της τράπεζας του, μπορεί να κάνει τις συναλλαγές του χωρίς να είναι ανάγκη να πηγαίνει στην τράπεζα, β) τα Ρ.Ο.Σ. τα οποία είναι μηχανήματα εγκατεστημένα σε διάφορα εμπορικά καταστήματα με τα οποία χρεώνονται αυτόματα οι πελάτες τραπεζών που ψωνίζουν στα εμπορικά αυτά καταστήματα.

δραστηριότητες που δεν αποδίδουν αρκετά. Περιορισμός αυτών των δραστηριοτήτων θα αύξανε την απόδοσή της. Μεταξύ ROE και ROA υπάρχει στενή σχέση .

6.3 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ (ΧΠΑ)

Σημαντικό βήμα της ελληνικής κεφαλαιαγοράς αποτελεί η αγορά παραγωγών που αναμένεται να αρχίσει να λειτουργεί στα τέλη του 1999. Τα συμβόλαια αυτά θα διαπραγματεύονται μέσω του Ολοκληρωμένου Αυτόματου Συστήματος Ηλεκτρονικών Συναλλαγών (ΟΑΣΗΣ). Ένα από τα πρώτα συμβόλαια που θα εισαχθούν προς διαπραγμάτευση στο ΧΠΑ θα είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (προθεσμιακά συμβόλαια):

1) Πάνω στο 10ετές ομόλογο του ελληνικού Δημοσίου, η εκκαθάριση θα μπορεί να γίνεται και με φυσική παράδοση της ομολογίας. Η ονομαστική αξία του συμβολαίου αναμένεται να είναι 25 εκατ. δραχμές.

2) Πάνω στο 3μηνιαίο διατραπεζικό επιτόκιο Athbor, που η εκκαθάριση θα γίνεται με ρευστά διαθέσιμα. Το μέγεθος του συμβολαίου αναμένεται να είναι 100 εκατ. δραχμές.

Οι τράπεζες αναμένεται να συμμετέχουν αμέσως στα παραπάνω παράγωγα. Η Εθνική Τράπεζα, η οποία διαθέτει εκτεταμένο πελατολόγιο θεσμικών επενδυτών, αναμένεται να παίζει κυρίαρχο ρόλο.

6.4 Μετοχοποιήσιμοι Τίτλοι (προμέτοχα)

Τα προμέτοχα είναι αφορολόγητα μετοχοποιήσιμοι τίτλοι και παρέχουν στους κομιστές τη δυνατότητα μετατροπής τους σε μετοχές κρατικών επιχειρήσεων, δημοσίων οργανισμών κ.λ.π. Εκδόθηκαν σε δραχμές στις 9/10/1998 με τη μορφή των άυλων τίτλων 3ετούς διάρκειας χωρίς τοκομερίδια και με ονομαστική αξία 100 δραχμές. Η εξόφλησή τους γίνεται στη λήξη τους. Σύμφωνα με τους γενικούς όρους των προμετόχων, το ελληνικό Δημόσιο δεν πρόκειται να εκδόσει πριν από τις 9/10/2003 άλλους μετοχοποιήσιμους τίτλους.

6.5 LEASING : Χρηματοδοτική μίσθωση.

Το “Leasing” ή η χρηματοδοτική μίσθωση, όπως ο όρος αποδόθηκε στην Ελληνική, είναι η σύμβαση βάση της οποίας μία επιχείρηση ή ένας επαγγελματίας μισθώνει ένα πράγμα για επαγγελματική χρήση, για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μετά τη λήξη του οποίου ο μισθωτής μπορεί είτε να ανανεώσει τη μίσθωση, είτε να αγοράσει το πράγμα, έναντι τιμήματος συνήθως συμβολικού, είτε να το επιστρέψει στον εκμισθωτή.

Το “Leasing” εμφανίστηκε στις ΗΠΑ στο τέλος του 19ου αιώνα κυρίως ως τρόπος διάθεσης προϊόντων στην αγορά, για να επεκταθεί στη συνέχεια ως χρηματοδοτικό προϊόν για επιχειρήσεις που δεν μπορούσαν να διαθέσουν κεφάλαια για ανανέωση ή επέκταση του εξοπλισμού τους ή για επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν εποπλισμό που απαξιώνεται τεχνολογικά σε μικρά χρονικά διαστήματα.

Λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα του “Leasing” ακινήτων και το μακροπρόθεσμο χαρακτήρα της συγκεκριμένης επένδυσης ο νόμος πρόβλεψε τη δυνατότητα να υπεισέλθουν στη συγκεκριμένη σύμβαση οι καθολικοί διάδοχοι του μισθωτή, εφόσον βέβαια συγκεντρώνουν στο πρόσωπό τους τις σχετικές προϋποθέσεις. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη θέματα σχετικά με το “Leasing” ακινήτων, τα οποία δεν έχουν αντιμετωπισθεί. Ένα τέτοιο θέμα είναι αυτό που αφορά σε μετασκευές ή επεκτάσεις του μισθωμένου ακινήτου.

Το θέμα αυτό συζητήθηκε στην Επιτροπή, όπου εκφράστηκε η άποψη της ρητής απαγόρευσης των επισκευών, μεταναστών κλπ. των ακινήτων καθ'όλη τη διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Η πρόταση αυτή δεν υιοθετήθηκε και έτσι δεν περιλήφθηκε ούτε στην τελική πρόταση της Επιτροπής, ούτε και στο νόμο, χωρίς όμως το θέμα να αντιμετωπιστεί θετικά.

Μια ακόμη εκκρεμότητα αναφορικά με τη χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων

στη λογιστική παρακολούθηση της σύμβασης σε συνδυασμό με το νομικό καθεστώς της αναπροσαρμογής των παγίων στοιχείων των επιχειρήσεων. Πρέπει, με άλλα λόγια να καθοριστεί ο τρόπος εμφάνισης των αντίστοιχων αξιών στους λογαριασμούς και τα λογιστικά βιβλία των συμβαλλομένων.

6.6 FACTORING :Πρακτορεία Επιχειρηματικών απαιτήσεων.

Το “Factoring” είναι μία σύμβαση μεταξύ μιας επιχείρησης πώλησης προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών και μιας εταιρείας “Factoring”, βάση της οποίας η τελευταία αναλαμβάνει την είσπραξη απαιτήσεων της επιχείρησης, που πηγάζουν από την πώληση προϊόντων της ή την παροχή υπηρεσιών.

Η υποχρέωση αυτή της εταιρείας “Factoring” (του πράκτορα, όπως ο “Factor” ονομάζεται στην Ελληνική) μπορεί να συνίσταται μόνο στην είσπραξη (collection) των απαιτήσεων για λογαριασμό της επιχείρησης (του πελάτη – προμηθευτή), που είναι η απλούστερη μορφή “Factoring”. Αυτό όμως που συνήθως συμβαίνει στην πράξη είναι η εκχώρηση των απαιτήσεων του προμηθευτή στον πράκτορα, με ή χωρίς δικαιώματα αναγωγής, οπότε ο πελάτης – προμηθευτής απαλλάσσεται του κινδύνου της τυχόν μη εξόφλησης των εκχωρηθέντων απαιτήσεων, και περαιτέρω με ή χωρίς προεξόφληση τμήματος των απαιτήσεων αυτών, δηλαδή με ή χωρίς χρηματοδότηση του προμηθευτή.

Το “Factoring” ως χρηματοδοτικό προϊόν, θα μπορούσε να καθιερωθεί και στη χώρα μας, χωρίς ιδιαίτερη νομοθετική ρύθμιση στη βάση των περί εκχωρήσεως διατάξεων του Α.Κ. Όμως στην περίπτωση εκχώρησης επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου επί του ποσού που εκχωρείται, σε ποσοστό 2,4%. Η επιβάρυνση αυτή καθιστούσε το προϊόν ιδιαίτερα ακριβό για το χρηματοδοτούμενο και συνεπώς ασύμφορο.

Επίσης, αντικείμενο του “Factoring” μπορεί να είναι και απαιτήσεις που πηγάζουν από την εξαγωγή ή την εισαγωγή προϊόντων (εξαγωγικό – εισαγωγικό “Factoring”). Διαπιστώθηκε ακόμη στην πράξη ότι τα πραγματικά έσοδα του

πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων (προμήθειες και τόκοι) είναι δυσανάλογα μικρά σε σχέση με το ύψος των κινδύνων που αναλαμβάνει. Έτσι το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίζεται με την έκπτωση 3% επί των ακαθαρίστων εσόδων του αυτών, κρίθηκε εξαιρετικά μικρό και πάντως αναντίστοιχο με άλλες ανάλογες ρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα.

6.6.1. Το “Factoring” παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Πλεονέκτημα για την τράπεζα – factor είναι η υψηλή απόδοση των κεφαλαίων που διαθέτει. Μειονεκτήματα γι' αυτή είναι ο κίνδυνος ζημίας από τη μη είσπραξη των απαιτήσεων της factoree που αγόρασε.

Πλεονεκτήματα για τη factoree είναι : 1) η άμεση ταμιακή διευκόλυνσή της με την προκαταβολή της αξίας των απαιτήσεών της έναντι τρίτων που παίρνει από τη factor, 2) η απαλλαγή της από τον κίνδυνο της ζημίας από τη μη είσπραξη των απαιτήσεων που μεταβίβασε, αφού αυτή μεταφέρεται στην factor. Μειονεκτήματα αποτελεί το υψηλό κόστος του factoring που μπορεί να είναι σε τέτοιο ύψος, ώστε να καταλήγει σε ζημία της.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το factoring αφορά κυρίως μικρομεσαίες επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας άμεσων καταναλωτικών αγαθών, με απαιτήσεις βραχυπρόθεσμες 3 – 6 μηνών. (Το forfeiting που είναι προέκταση του factoring – βλ. παρακάτω – αφορά απαιτήσεις μέσοο – μακροπρόθεσμες από 6 μήνες μέχρι 6 χρόνια).

6.6.2. Το factoring στην Ελλάδα – Interfactoring.

Το factoring έχει εισαχθεί στην Ελλάδα με το Νόμο 1905/1990 και ήδη ο ορισμός τράπεζες στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη έχουν συστήσει ειδικά τμήματα και έχουν κάνει συμφωνίες αγοράς απαιτήσεων με διάφορες επιχειρήσεις κυρίως προμηθευτών, οι οποίοι μεταβιβάζουν τις απαιτήσεις που έχουν από πελάτες τους

στους οποίους προμηθεύουν διάφορα είδη.

Ήδη αναπτύσσεται και ο θεσμός του Interfactoring που αποτελεί μεσολάβηση στο factoring που γίνεται σε ξένες χώρες. Ορισμένες τράπεζες έχουν υπογράψει συμβάσεις συνεργασίας μεσολάβησης (Interfactor Agreements) με factors ξένων χωρών δηλ. Με ξένες τράπεζες, όπως η Dresdner Bank Γερμανίας, η Midlnd Αγγλίας, η San Paolo di Torino της Ιταλίας και η Bank of New York των Η.Π.Α. Έχουν συναφθεί επίσης συμβάσεις συνεργασίας με έλληνες εξαγωγείς για την ανάληψη του Interfactoring με ξένες τράπεζες, που αποτελούν factors των ξένων επιχειρήσεων οι οποίες εισάγουν στις χώρες τους εμπορεύματα που εξάγουν σ'αυτές έλληνες εξαγωγείς.

6.7 Φορφαϊτίτινγκ – Forfaiting

Όπως αναφέραμε, το Forfaiting αποτελεί προέκταση του Factoring με διαφορά ότι αφορά μέσες και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις 6 μηνών έως 6 ετών (ενώ το Factoring αφορά βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις 3 – 6 μηνών). Οι χρηματοδοτήσεις στο Forfaiting γίνονται για αγορές απαιτήσεων από πωλήσεις κεφαλαιουχικών αγαθών (όπως, μηχανολογικού εξοπλισμού).

Επί πλέον, στην περίπτωση του Forfaiting όταν η τράπεζα αγοράζει απαιτήσεις επιχειρήσεων που προέρχονται από πωλήσεις κεφαλαιουχικών αγαθών στο εξωτερικό, αναλαμβάνει και τους κινδύνους που παρουσιάζουν αυτές οι πωλήσεις. Οι απαιτήσεις των εξαγωγέων έναντι των εισαγωγών βασίζονται σε τιμολόγια πώλησης που σθνοδεύονται συνήθως από συναλλαγματικές.

Ο αγοραστής των απαιτήσεων, forfaiter – τράπεζα κάνει τη συναλλαγή Forfaiting (όπως και στο Factoring ο factor) με ωφέλεια ένα επιτόκιο που αποτελεί σύνθεση (1) του τόκου απασχόλησης του κεφαλαίου από το χρονικό σημείο της προπληρωμής των απαιτήσεων στον πωλητή τους μέχρι το χρονικό σημείο της

είσπραξης τους από τους οφειλέτες των απαιτήσεων και (2) της προμήθειας που εισπράττει η τράπεζα.

Όπως σημειώσαμε και πιο πάνω, το Forfaiting εξυπηρετεί πολύ τις συναλλαγές με το εξωτερικό. Ο εξαγωγέας ενός κεφαλαιουχικού αγαθού γνωστοποιεί στην τράπεζα – forfaiter όλα τα στοιχεία τα σχετικά (1) μ'εκείνον που θα πραγματοποιήσει την εισαγωγή σε μια ξένη χώρα, (2) με το συγκεκριμένο κεφαλαιουχικό αγαθό που αποτελεί το αντικείμενο της εισαγωγής, (3) με τον τρόπο εξόφλησης του τιμολογίου πώλησης που συμφωνείται (λ.χ. με συναλλαγματική) και (4) με τις παραχόμενες εγγυήσεις από τον εισαγωγέα (η καλύτερη δυνατή ασφάλεια είναι αν ο εισαγωγέας καταθέσει υπέρ του εξαγωγέα τραπεζική εγγυητική επιστολή).

Η τράπεζα – forfaiter μετά από έλεγχο των παραπάνω στοιχείων συγκαθίθεται ή όχι στη χρηματοδότηση (προπληρωμή του τιμολογίου εξαγωγής). Αν συγκαθίθεται, συμφωνείται και η ωφέλεια που θα έχει ο forfaiter από τη συναλλαγή (τόκος + προμήθεια σε εννιαίο επιτόκιο). Στην συνέχεια προεξοφλεί την απαίτηση του εξαγωγέα παρακρατώντας το ποσό που προκύπτει από την παραπάνω συμφωνία και το οποίο αποτελεί την έκπτωση από τη συνολική αξία του τιμολογίου.

Μ'αυτόν τον τρόπο, ο εξαγωγέας προεισπράττει το ποσό που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο του τιμολογίου (μετά την έκπτωση) και από τη στιγμή εκείνη οφειλέτης της τράπεζας – forfaiter είναι ο εισαγωγέας της ξένης χώρας ή η τράπεζα που χορήγησε της εγγυητική επιστολή υπέρ του εξαγωγέα.

Εξάλλου, η τράπεζα – forfaiter που υποκαθιστά τον εξαγωγέα αναλαμβάνει, όπως αναφέραμε και όλους τους σχετικούς κινδύνους (από ανωμαλία οικονομικών συνθηκών ή πολιτικών συνθηκών, όπως είναι η διαταραχή των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι πολιτικές ταραχές και κοινωνικές εξεγέρσεις κ.λ.π.).

Η σύμβαση forfaiting – όπως και η factoring – είναι συμφέρουσα για τον

εξαγωγή, αν το κόστος της αφήνει περιθώριο κέρδους σ'αυτόν. Αν το κόστος (εννιαίο επιτόκιο από τον τόκο και την προμήθεια του forfeiting) είναι υψηλότερο από το κέρδος που προσδοκούσε ο εξαγωγέας από την πράξη αυτή, τότε αυτή είναι ζημιογόνος.

Ο forfaiter φροντίζει ώστε η είσπραξη της αξίας του τιμολογίου από τον εισαγωγέα να είναι κατά το δυνατόν ασφαλέστερη και στον καθορισμένο χρόνο, ώστε οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει να είναι κατά το δυνατό λιγότεροι.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι, ενώ ως προς το factoring – που αφορά κυρίως συναλλαγές στο εσωτερικό και απαιτήσεις βραχυπρόθεσμες – τα πράγματα είναι απλούστερα, ως προς το forfeiting που αφορά εξαγωγές/εισαγωγές και μέσο – μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, τα πράγματα είναι σύνθετα και οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τις σχετικές συμφωνίες και συναλλαγές είναι πολλοί και ως προς πολλά, απρόβλεπτοι και ευμετάβλητοι. Έτσι, ο forfeiting πρέπει (1) να σταθμίσει καλά τις διεθνείς οικονομικές συνθήκες, (2) να ερευνήσει τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν και προβλέπεται να επικρατήσουν στη χώρα όπου γίνεται η εισαγωγή και (3) να εξετάσει πολλά στοιχεία του εισαγωγέα, πράγμα δύσκολο γιατί αυτός βρίσκεται σε μια ξένη χώρα. Λόγω αυτής της δυσχέρειας και των αυξημένων κινδύνων που αντιμετωπίζει ο forfaiter, ιδιαίτερα στην περίπτωση που οι παρεχόμενες εγγυήσεις από τον εισαγωγέα είναι περιορισμένες, το κόστος του forfeiting (που αποτελεί την ωφέλεια της τράπεζας – forfaiter) είναι αυξημένο.

6.8 Φραντσαΐζινγκ – Franchising

Έννοια

Το Franchising είναι θεσμός εμπορικής συνεργασίας, που έχει αναπτυχθεί μετά το 1980 και πολλές τράπεζες στο εξωτερικό έχουν συστήσει ειδικά τμήματα που ασχολούνται με τη χρηματοδότηση των δικτύων Franchising. Αυτό είναι ένα νέο τραπεζικό προϊόν που δεν θα αργήσει να εισαχθεί και στη χώρα μας.

Με τη σύμβαση Franchising (που θα μπορούσε ν'αποκληθεί «δικαιόχρηστη» ή «χρήση δικαιωμάτων») ένας φορέας έμπορος ή βιομήχανος («δικαιοπαρόχος» - franchiser) το σύνολο ή μέρος των δικαιωμάτων βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας (επωνυμία, εμπορικό σήμα, σύμβολα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας κ.α) έναντι ανταλλάγματος και με σκοπό την εμπορική εκμετάλλευση ορισμένων προϊόντων ή υπηρεσιών.

Η προσφορά του δικαιούχου – franchiser αφορά δικαιώματα χρήσης, παροχή τεχνολογίας και τεχνική και εμπορική υποστήριξη, ενώ η προσφορά του δικαιοπαρόχου – franchisee αφορά, επιχειρηματική ενέργεια και δράση και διάθεση υλικού κεφαλαίου, με ανάληψη και του σχετικού επενδυτικού κινδύνου.

Σκοπός της συνεργασίας είναι η δημιουργία μιας αλυσίδας διανομής προϊόντων ή υπηρεσιών, με εννιαία εμφάνιση, διαχείριση, μεθόδους marketing κ.ά.

Η συνεργασία είναι επωφελής και για τα δύο μέρη, ανάλογα με το αντάλλαγμα που παίρνει ο franchiser από τον franchisee.

6.9 Επίδραση από την εισαγωγή του ΕΥΡΩ στις συναλλαγές που αφορούν το διεθνές εμπόριο.

Από την 1η Ιανουαρίου 1999 για τις 11 Ευρωπαϊκές χώρες που συμμετέχουν σε πρώτη φάση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) το ΕΥΡΩ αποτελεί το

κοινό νόμισμα και ως εκ τούτου οι μεταξύ τους συναλλαγές διεξάγονται σε Ευρώ επιπλέον, εκτιμάται ότι το Ευρώ θα υποκαταστήσει σταδιακά το δολάριο ΗΠΑ στις ενδοευρωπαϊκές εμπορικές συναλλαγές.

Κατά το διάστημα της μεταβατικής περιόδου (1.1.1999- 31.12.2001) η χρήση του Ευρώ αναμένεται να έχει επίπτωση στην πολιτική τιμολόγησης των προϊόντων και υπηρεσιών καθώς επίσης στους διακανονισμούς και τον τρόπο τακτοποίησης των πληρωμών λόγω της συνύπαρξής του με τα εθνικά νομίσματα (γερμανικό μάρκο, ιταλική λιρέτα, κ.λ.π.).

Οι συμβάσεις με διάρκεια μετά την 1.1. 2002 ισχύουν για το ισοδύναμο ποσό σε Ευρώ

Οι συμβάσεις της ζώνης Ευρώ που αναφέρονται στα εθνικά νομίσματα και η διάρκειά τους εκτείνεται πέρα από την 1.1.2002 ισχύουν για το ισοδύναμο ποσό σε Ευρώ (με βάση την αμετάκλητη ισοτιμία), σύμφωνα με την αρχή της συνέχειας των συμβάσεων που περιλαμβάνεται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (άρθρο 235). Βέβαια, η αρχή αυτή ισχύει στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε αυτές που έχουν ενσωματώσει παρόμοια αρχή στο εθνικό τους δίκαιο. Η ισχύουσα διεθνής πρακτική σχετικά με τις ενέγγειες πιστώσεις προβλέπει ότι υπό κανονικές συνθήκες η αλλαγή του νομίσματος της πίστωσης θεωρείται τροποποίηση για την οποία απαιτείται έγκριση του αντισυμβαλλόμενου.

Έκδοση πριν από την 1.1.1999, πληρωμή μεταξύ 1.1.1999 και 1.1.2002.

Η πληρωμή γίνεται στο νόμισμα της πίστωσης, το οποίο μπορεί να είναι και το Ευρώ. Αυτό, διότι επικράτησε η έκδοση ενέγγυων πιστώσεων σε Ευρώ από τον Ιούνιο 1998. Τα προσκομιζόμενα έγγραφα μπορούν να εκδίδονται είτε στο νόμισμα της πίστωσης είτε στο νόμισμα της χώρας του δικαιούχου (εντός της ONE) είτε σε Ευρώ, εφόσον το νόμισμα της πίστωσης είναι το Ευρώ ή σε ένα από τα εθνικά νομίσματα της

ζώνης του Ευρώ. Όταν η πληρωμή πρέπει να διενεργηθεί στη νομισματική μονάδα ενός μέλους της ζώνης του Ευρώ με πίστωση λογαριασμού που τηρείται στο κράτος αυτό, η πληρωμή μπορεί, με ευθύνη της Τράπεζας που έχει εκδόσει την ενέγγυα πίστωση, να γίνει κατά προτίμηση σε Ευρώ.

Έκδοση πριν από την 1.1.1999, πληρωμή μετά την 1.1.2002

Η πληρωμή πρέπει να γίνει σε Ευρώ. Τα προσκομιζόμενα έγγραφα που έχουν εκδοθεί πριν από την 1.1.2002 μπορούν να είναι στο νόμισμα της πίστωσης ή στο νόμισμα της χώρας του δικαιούχου ή σε Ευρώ ενώ αυτά που έχουν εκδοθεί μετά την 1.1.2002 πρέπει να είναι σε Ευρώ.

Σύμφωνα με το άρθρο 1911 (4) της Συνθήκης του Μάαστριχτ μετά την 1.1.2002 και το αργότερο μέχρι τις 30.6.2002 τα εθνικά νομίσματα των χωρών που απαρτίζουν την ΟΝΕ θα ευρίσκονται σε καθεστώς απόσυρσης από την κυκλοφορία και συνεπώς δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται σε διασυνοριακές πληρωμές ούτε να αναφέρονται σε δημόσια έγγραφα.

Έκδοση μετά την 1.1.2002

Η έκδοση και η πληρωμή γίνονται σε Ευρώ. Τα προσκομιζόμενα έγγραφα εκδίδονται υποχρεωτικά σε Ευρώ. Όσον αφορά της διατραπεζικές μεταφορές κεφαλαίων και τις πιστώσεις λογαριασμών που τηρούν οι τράπεζες (αναγνωρίσεις σε συνάλλαγμα) δίνεται η εξής διευκρίνιση:

«Η διατύπωση της απαίτησης (CLAIM) πρέπει να γίνεται στο νόμισμα που έχει αναληφθεί ή εγκριθεί η υποχρέωση από τον αντισυμβαλλόμενο. Αν το νόμισμα αυτό είναι ένα από τα νομίσματα της ζώνης του Ευρώ τότε από την 1.1.1999 μπορεί η απαίτηση να εξοφλείται στο ισοδύναμο ποσό σε Ευρώ από την 1.1.2002 θα εξοφλείται υποχρεωτικά σε Ευρώ»

6.10 Διαδικασία διάθεσης νέων μετοχών.

Οι εγγραφές για την αγορά των νέων μετοχών θα γίνουν με την υποβολή της σχετικής αίτησης εγγραφής στα καταστήματα των Αναδόχων Τραπεζών και Χρηματιστηριακών Εταιριών. Από τα ίδια καταστήματα και από τα γραφεία του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και του Χρηματιστηρικού Κέντρου Θεσσαλονίκης θα γίνεται και η διάθεση του Ενημερωτικού Δελτίου. Οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης των εγγραφών, καθώς και τα συγκεκριμένα καταστήματα των παραπάνω Τραπεζών καθώς και τα ονόματα των Χρηματιστηριακών Εταιριών που θα δέχονται τις αιτήσεις θα ανακοινωθούν έγκαιρα στον Τύπο.

Με την υποβολή της αίτησης εγγραφής, ο επενδυτής οφείλει να καταβάλλει το πλήρες αντίτιμο της αξίας των μετοχών γαι τις οποίες εγγράφεται αποκλειστικά σε μετρητά, τραπεζικές (και όχι προσωπικές) επιταγές ή με ισόποση δέσμευση καταθέσεων πάσης φύσεως αποκλειομένων των εγγυητικών επιστολών. Οι δεσμεύσεις των καταθέσεων θα γίνονται δεκτές μόνο εφόσον οι επενδυτές είναι δικαιούχοι των λογαριασμών βάσει των οποίων εγγράφονται, σε κάποια από τις Ανάδοχες Τράπεζες. Μετά την οριστικοποίηση του αριθμού των μετοχών που δικαιούται να απαιτήσει κάθε επενδυτής, θα γίνεται αποδέσμευση του δεσμευμένου ποσού και ταυτόχρονη χρέωση του λογαριασμού με το ισόποσο της αξίας των παραπάνω μετοχών. Τα δεσμευμένα ποσά όσων επενδυτών έχουν λογαριασμό στις Αναδόχους Τράπεζες υπόκεινται στους ίδιους όρους της αρχικής κατάθεσης (προθεσμία, επιτόκιο κ.λ.π.) μέχρι την αποδέσμευσή τους.

Εάν κατά τη διάρκεια της δημόσιας εγγραφής διαπιστώνονται περισσότερες της μιας εγγραφές των ιδίων φυσικών ή νομικών προσώπων, το σύνολο των εγγραφών αυτών θα αντιμετωπίζεται με ευθύνη του Κυρίου Αναδόχου, ως εννιαία εγγραφή και θα ισχύουν οι σχετικοί με την κατά προτεραιότητα ικανοποίηση των εγγραφών

περιορισμοί.

6.11 Άλλες μελλοντικές μεταρρυθμίσεις.

Οι περιφερειακές αγορές, όπως η Ελλάδα, από Retail Banking, θα συγκεντρωθούν σε πολύ λίγους πιστωτικούς ομίλους. Οι όμιλοι αυτοί θα χαρακτηρίζονται από σχεδόν πλήρη καθετοποίηση των προσφερομένων υπηρεσιών (τράπεζες, ασφάλειες, χρηματιστηριακές συναλλαγές, αμοιβαία κ.λ.π.). (Στην Ολλανδία το 9090 τις τραπεζικής αγοράς ελέγχεται από 3 τραπεζικούς ομίλους). Ίσως επίσης παρατηρηθούν φαινόμενα μερικής καθετοποίησης (εξαγορά αμοιβαίων) ή και στρατηγικών συμμαχικών ποικίλης μορφής με ξένα πιστωτικά ιδρύματα ή φορείς.

Μέχρι να γίνει το προηγούμενο, θα περάσουμε από φάση εντονότατου ανταγωνισμού, που δεν αποκλείεται να οδηγήσει και σε ανοικτό πόλεμο τιμολογίων, (παραδείγματα: Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Αγγλία), ένας πόλεμος που πιθανώς θα έχει σαν εκκίνηση τα στεγαστικά δάνεια και κατόπιν τα καταναλωτικά.

Τα νέα προϊόντα, οι μηχανισμοί τιμολόγησής τους, οι τρόποι προώθησης πωλήσεων και το εμπλεκόμενο προσωπικό σ'αυτές τις διαδικασίες, θ'αποτελέσουν το κυρίαρχο συστατικό στην επιτυχία του οποουδήποτε εγχειρήματος των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. (το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου είναι κλασικό).

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων θα συνεχίσει να παίζει κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων των τραπεζών, καθώς ό,τι ουσιαστικά χαθεί σαν έσοδο από τη διαχείριση κινδύνων συναλλάγματος, θα γίνει προσπάθεια να ανακτηθεί, μέσω της μεγαλύτερης κυκλοφορίας και διαπραγμάτευσης εταιρικών χρεογράφων ή χρεογράφων του Δημοσίου από την Ελλάδα και το εξωτερικό (το 20% των εσόδων των εμπορικών τραπεζών διεθνώς προέρχεται πια από συναλλαγές του treasury).

Η διαχείριση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού (ALM) θ' αποτελεί

ουσιαστικό εργαλείο διαχείρισης μιας τράπεζας, γεγονός που προϋποθέτει, όχι μόνο βαθιά γνώση και παρακολούθηση των προϊόντων, αλλά κυρίως ανάλυση όλων των κινδύνων που αυτά περικλείουν σε καθημερινή βάση.

Τα συστήματα πληροφορικής χρειάζονται ριζική αναβάθμιση, ώστε να παρακολουθούν όλα τα παραπάνω σε επίπεδο πελάτη, πωλητή, κόστους και εσόδων, ανά παραγωγική μονάδα του Πιστωτικού Ιδρύματος, γεγονός ιδιαίτερα δύσκολο για τα ελληνικά δεδομένα μια που κάτι τέτοιο απαιτεί πολύ χρόνο και προσαρμοστικότητα του προσωπικού, που φοβάται ότι δεν συνιστάται εύκολα στη χώρα μας.

Έμφαση θα δοθεί στη διαχείριση του ανθρώπινου παράγοντα, που είναι συνδεδεμένος κυρίως, με τις νέες στρατηγικές προώθησης πωλήσεως και παροχής υπηρεσιών, την παρακολούθηση και καταγραφή της απόδοσης ανά εργαζόμενο, καθώς και τον επανακαθορισμό των αμοιβών.

Ο έλεγχος του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών, που ακόμα αποτελεί ταμπού γαι πολλές από τις ελληνικές τράπεζες, θα αποδειχθεί σαν ένας από τους κυρίαρχους παράγοντες για την επιβίωσή τους, με αποτέλεσμα σημερινές δαπάνες θεωρούνται ανελαστικές, να μεταβληθούν διαχρονικά σε «πιο ελαστικές».

Επίσης, θα γίνει εμφανής η προσπάθεια διαφοροποίησης των πηγών εσόδων από τις ήδη ισχύουσες, τόσο σε προϊόντικό όσο και γεωγραφικό επίπεδο με έμφαση στα έσοδα, εκτός τόκων, που σε ποσοστό, διεθνώς, βρίσκονται στο 40% των συνολικών τραπεζικών εσόδων.

Συνοψίζοντας, οι λέξεις που θα ακούμε πολύ συχνά από δω και πέρα θα είναι «synergies» “Cross selling” και «placement capouity”.

6.12 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Δεδομένων των ανωτέρω, θα έλεγα ότι όλοι θα πρέπει να προδιαγράψουμε τη στρατηγική για την επόμενη 5ετία. Οι τρόποι για να φτάσεις στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα θα μπορούσαν να είναι από πολύ απλοί έως και πολύ σύνθετα. Το κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να αναγνωρίσει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ευρύνοια και θάρρος, τα θετικά και τα αρνητικά του στοιχεία, για να μπορέσει να δώσει όσο το δυνατόν πιο απλές απαιτήσεις στις προκλήσεις των καιρών. Με άλλα λόγια είναι προτιμότερο να κρατηθεί το επίπεδο των αποφάσεων σε απλό, γήινοεπίπεδο και όχι σε τι ιδεατά θα μπορούσε το ίδρυμα να μετεξελιχθεί. Πριν, όμως, από οποιαδήποτε απόφαση πρέπει να έχουμε ξεκαθαρίσει τι είδους πελάτες ή τι είδος πελατολόγιο θα θέλαμε να έχουμε. Αυτό, λοιπόν θα οδηγήσει όλες τις στρατηγικές αποφάσεις, που πρέπει να ληφθούν. Με δεδομένο ότι η ελαστικότητα ζήτησης των πελατών αυξάνει, ο μοναδικός τρόπος για να αντιδράσει κανείς δεν είναι άλλος, από μία πολυμέτρη επίθεση με νέα προϊόντα Ενεργητικού / Παθητικού, (κατεθετικά και δανειακά προϊόντα). Είναι εντυπωσιακό ότι μερικές ξένες τράπεζες στην Ελλάδα ήδη πωλούν τα προϊόντα τους κατά 70%, μέσω telemarketing και phonebanking γεγονός που επιβεβαιώνει την τάση που θέλει ο πελάτης να έρχεται όλο και λιγότερο σε απευθείας συναλλαγή με το κατάστημα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ – ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ»

Κος ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΟΥ.

- «ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ»

ΚΩΝ. Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ

Δ. Ν. ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΕΚΔ. ΟΙΚΟΣ : ΑΦΟΙ ΣΑΚΚΟΥΛΑ

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ : ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑΣ 46

ΑΘΗΝΑ : ΣΑΝΤΑΡΟΣΑ 1Δ 1962

- «ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ»

ΥΟΟΝ'S PARK, JACK ZWICK

- «ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ»

ΚΙΜΩΝΑ ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΕΡΙΩΤΗ

- «ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ»

ΚΥΡΚΙΑΙΤΣΗΣ

- «ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ» ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΧΟΛΕΒΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "INTERBOOKS" ΑΘΗΝΑ 1995

- «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ : Η ΑΠΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΤΟΜΕΩΝ» (ανάλυση της ελληνικής περίπτωσης)

ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΠΥΡΟΥ ΒΛΙΑΜΟΥ, ΝΙΚΟΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

- «ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΛΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΛΗΝ ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ (ΟΔΗΓΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ).

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΑΘΗΝΑ 1992

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

- ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ : «ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΙΚΑ»
- ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ : «ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΓΝΩΣΕΩΝ»

ΧΑΡΙΛΑΟΥ Β. ΜΗΧΙΩΤΗ

- «ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 1. ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
2. ΑΡΧΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ»

ΑΝΔΡΕΑΣ Κ. ΚΟΥΖΕΛΗΣ – ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ

Ο.Ε.Δ.Β. – ΑΘΗΝΑ ΕΚΔΟΣΗ Γ' 1998

- «ΔΕΛΤΙΟΝ» Ένωση Ελληνικών Τραπεζών Σεπτέμβριος 1997, τεύχος 11.
- «ΔΕΛΤΙΟΝ» Ένωση Ελληνικών Τραπεζών Ιούνιος 1996 τεύχος 6.
- «Ευρωνέα» Περιοδική ενημερωτική έκδοση για το Ευρώ. Απρίλιος 1999 (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος..
- «Ελλάδα '98 – 1999» Ετήσια οικονομική επισκόπηση. Εθνική Τράπεζα Ελλάδος Α.Ε. Διεύθυνση σχεδιασμού και οικονομικής ανάλυσης. Απρίλιος 1999 τεύχος 2.
- «Ενημερωτικό Δελτίο». Για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας με δημόσια εγγραφή και την εισαγωγή των μετοχών της στην παράλληλη αγορά του χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Σύμβουλος έκδοσης : ALPHA FINANCE. Κύριος ανάδοχος ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ. Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 1999.

